

ΑΓΟΡΑΣΜΕΝΟ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ ΠΛ

Αριθμός εισαγωγής 81479
Ημερήσια εισαγωγής 3-12-97
Ταχυδρομικός αριθμός 320.01

Πολιτιστική

τύποις Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ, Ψαρρών 41. — Αθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή υπό τῆς Ἀναδημιουργικῆς Ἑταιρείας	Σελ. 8'.
Ἐνὶ προλόγου	> 9'.
Νέαι ἀντιλήψεις.	> 11
Κοινωνικὴ ἀναδημιουργία.	> 14
Τροφὴ καὶ ἐξέλιξις	> 17
Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Εὐρώπης	> 20
Ἡ τραγικὴ ἀνισότης	> 25
Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κυριάρχου.	> 28
Ἐλπὶς ἀπελπισίας	> 30
Ἡ σωτηρία τῶν ἐνοικιαστῶν.	> 32
Αἰσχροκέρδεια	> 35
Ὁδὸς Πειραιῶς 40.	> 37
Παιδαριώδης πρόφασις.	> 39
Ἡ Κυβέρνησις	> 42
Ἐν ὀργανικὸν ὅλον	> 45
Τί μᾶς ἀπειλεῖ ἐὰν δὲν προλάβομεν	> 48
Ἡ μόνη διέξοδος	> 51
Προσφυγικὸν ζήτημα	> 53
Ἀναλογικὴ ἀντιπροσωπεία	> 55
Τὸ ἀγροτικὸν ζήτημα.	> 57
Ὁ Μιλιταρισμὸς	> 58
Τὸ φρόνημά μου.	> 60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ὁμᾶς σπουδαστῶν τῆς συγχρόνου ἀναγεννητικῆς ἀπανταχοῦ ζυμώσεως νομίζει ὅτι διακρίνει καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀναδημιουργικὰς τάσεις ἀνάλογους πρὸς τὰς ἐν ἄλλαις χώραις παρατηρηθείσας, ἰδίως μετὰ τὴν γενικὴν ἐξάρθρωσιν ἣν ἐπέφερον ὁ παγκόσμιος πόλεμος. Οἱ ὀλίγοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ὁμάδα ταύτην πιστεύουν ἀκραδάντως ὅτι τὴν καταστροφὴν πάντοτε ἀκολουθεῖ ἀναγέννησις ἀρκεῖ ἐπὶ σκοπῷ ἀναδημιουργίας νὰ σταθμίζονται τὰ αἷτια καὶ αἱ συνέπειαι τῆς καταστροφῆς.

Ἐκ τούτου προέκυψε συνεργασία ἀποβλέπουσα εἰς διαφωτισμὸν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ οὕτω ἀνεπαισθητῶς ἔλαβεν ὑπάρξιν ἡ Ἄ ν α δ η μ ι ο υ ρ γ ι κ ῆ Ἐ τ α ι ρ ε ῖ α μὲ ὄρισμένον πρόγραμμα, πρῶτον βῆμα τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ ἔκδοσις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τευχῶν ἱκανῶν νὰ κινουὺν εἰς σκέψεις.

Ἀναζητοῦντες ὕλην διὰ τὸ πρῶτον τεῦχος εὐρέθημεν πρὸς τῆς μακρῆς κοινωνικῆς καὶ διανοητικῆς δράσεως τοῦ κ. Πλάτωνος Δρακούλη. Ἄντι ὅμως νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰ παλαιότερα ἔργα του πρὸς καταρτισμὸν τῆς συλλογῆς, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκονται εἰς ἤδη ἐκδεδομένους τόμους, ἐπρωτιμήσαμεν νὰ περισυλλέξωμεν ἐπίκαιρα δημοσιεύματά του, συναπαρτίζοντα τὸν γνώμονα τῶν νέων ἀντιλήψεων,

οἱ αὐτοὶ ὑποφώσκουν ἀπὸ τινος ὡς νέα ἐπαγγελία κοινωνικοῦ καὶ ἔθνικοῦ μέλλοντος.

Ἄναμφιβολον εἶνε ὅτι τὴν ἐμφαντικωτέραν ἀποψιν τοῦ συγχρόνου τούτου πνεύματος ἀποτελεῖ ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδεολογία· καὶ ἐπειδὴ τῆς ἰδεολογίας ταύτης εἰσηγητὴς ἐν Ἑλλάδι, ἐμπνευστὴς καὶ θεμελιωτὴς ἀπὸ γενεᾶς ὄλης εἶνε ὁ κ. Δρακούλης, τοῦ ὁποίου προϊόντα εἶνε τὰ ἀνά χειρας ἄρθρα, ἀρμόζει ὧδε μίαν βιογραφικὴν ἀνασκόπησιν.

Ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων ἠρξάτο τὸ πρῶτον νὰ ἐπιδρᾷ ὁ κ. Δρακούλης διὰ τοῦ Α ἰ ὠ ν ο ς, ἐπὶ πολλὰ ἔτη διατελέσας εἰς τῶν συντακτῶν τῆς κυριωτέρας ταύτης δημοκρατικῆς ἐφημερίδος τοῦ Φιλήμονος, εὐθύς μετὰ τὸ πέρας τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν του. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον δηλαδὴ τὸ 1885 ἴδρουσε τὸ Ἄ ρ δ η ν, «Μηνιαῖον φύλλον τῶν ἀνθρωπίνων συμφερόντων» διατυπῶσαν ἐπὶ τινα ἔτη τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπαναστατικοῦ φρονήματος καὶ διαμορφῶσαν τὴν στερεωτέραν ἰδεολογίαν ἐρ' ἧς ἔχει βασισηθῆ ἡ ἐπὶ τὰ πρόσω τάσις τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην διεξήγε μόνος γιγάντιον ἔργον ὅπερ θὰ ἀνέμενέ τις ἀπὸ πολυπληθοῦς ὀργανώσεως προπαγανδιστῶν, ἔργον διαφωτισμοῦ, ἀνυψώσεως, ἀφυπνίσεως τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἰδίως τοῦ παραγωγικοῦ στοιχείου αὐτῆς—τῶν Ἑργατικῶν Τάξεων. Φυλλάδια ἐξεδίδοντο ἐκ διαλλειμμάτων καὶ διεσπεύροντο καθ' ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν, ἐξερχόμενα ἀπὸ τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ τιτανικῶς γονίμου του γραφείου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σωκράτους 61. Ἰδίως εἶνε μνημονευτέα τρία, τὰ ἰσχυρότερον ἐπιδράσαντα, «Ἐκκλησις εἰς τοὺς Νέους» (μετάφρασις ἐκ τῶν τοῦ Κραπότκιν), «Ἡ Κοινωνία τοῦ μέλλοντος», καὶ «Τὸ Ἐγγερίδιον τοῦ Ἑργάτου» οὗτινος ἕκτη ἔκδοσις, πέρυσιν γενομένη, ἐξηντηλήθη ἀστραπηδόν.

Ἡ γενεὰ τοῦ 1885, ἣν ἐπτόησεν ὁ τίτλος «ἄρδην» ἐποιήθη βαθμηδὸν μὲ τὸν ἐπαναστατισμὸν ὅστις λελο-

γισμένως ἐπήγαγεν ἐκ τῆς προπαγανδιστικῆς δράσεως ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου. Ἀνεφάνη βραδύτερον ὁμάς νέων εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὁποίων ἐβλάστησεν εὐελπίς ὁ ριφθεὶς σπόρος. Ἐκλήθη δὲ ὁ κ. Δρακούλης νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ ἀριτεχνήνητον τοῦτο κίνημα τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ πρῶτον Διεθνὲς Σοσιαλιστικὸν Συνέδριον τῶν Παρισίων τῷ 1889. Ἐκεῖθεν ἡ ἀγγλικὴ πρωτεύουσα τὸν εἰλκυσεν ὡς τόσους ἄλλους πατέρας τοῦ ἐπαναστατισμοῦ. Δημοσιογράφος φύσει καὶ μορφώσει, ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Τύπον ἀνταποκρίσεις δημιουργησάσας νεαν ἐποχὴν δημοσιογραφικῆς ζωῆς ἐν Ἑλλάδι. Τότε περίπου ἐξεδόθη τὸ ἔργον του περὶ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως μεγάλην ἀσκήσαν ἐπίδρασιν. Καθ' ὃν χρόνον μετέβη ὁ Λήβνεχτ εἰς τὴν Ὁξφόρδην, μετέβη καὶ ὁ κ. Δρακούλης διέτριψε δὲ ἐκεῖ κατ' ἀρχὰς μὲν διδάσκων τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ μυθῶν τοὺς ἀγγλόπαιδας εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, κατόπιν δὲ συντάσων καὶ ἐκδίδων τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ, μηνιαῖον περιοδικόν, ὃπερ ἐδημιούργησεν ἐπὶ δεκαετίαν τὸν πρὸς κοινωνικὴν μεταμόρφωσιν βραδύτερον ἐκδηλωθέντα πόθον τοῦ γένους. Ἐξ ἐνός τῶν ἄρθρων τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἀνατυποῦμεν ὡδε τὸ τετράστιχον τοῦτο σάλπισμα.

Ἀπόρριψον Ἑλλάς τὸν ζόφον τῆς νυκτὸς
Καὶ δέξαι τῆς αὐγῆς τὸ ἀνατέλλον φῶς.
Ἀνάστα ἐκ τῆς νάρκης τῆς τόσον παγερᾶς
Καὶ μέμνησο τίς εἶσαι... Ἀθάνατος Ἑλλάς!

Τὴν ἀποτελεσματικότητά τοῦ ἐγερτηρίου τούτου δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἀντιληφθῇ τις ἀκριβῶς νῦν στρέφων πέριξ τὸ βλέμμα. Ἀόριστος ἀνησυχία πρὸς ἀνάστασιν ἐκ τῆς νάρκης εἶνε ἀναμφισβήτητος καίτοι, φεῦ, εἶνε ἀκόμη πολὺ ἀόριστος. Ἄλλ' ἤδη ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ὅτι συντελεστὴς τῆς τάσεως ταύτης εἶνε ὁ συγγραφεὺς τῆς συλλογῆς ἣν ἀνελάβομεν νὰ ἐκδόσωμεν. Ἐπιστημονικωτέραν κατεύθυνσιν ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδεολογία δὲν ἠδύ-

νατο νὰ λάβῃ τῆς ἣν ἔλαβεν εἰς τὰς διαμορφωτικὰς χεῖρας τοῦ κ. Δρακούλη, ὅστις παραλλήλως ἔρριψε τὰ σπέρματα προσέτι τῆς ἀνθρωπιστικῆς, τῆς φεμινιστικῆς καὶ τῆς μυχιολογικῆς ἰδεολογίας. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐξεδόθησαν τὰ ἔργα του «Υγιεινὴ καὶ Ἠθικὴ», «Βιονομικὸς Ἔνθωμος» καὶ «Φῶς ἐκ τῶν Ἐνδον». Τῷ 1909 ἔδρουσε τὸν Σύνδεσμον τῶν Ἑργατικῶν Τάξεων τῆς Ἑλλάδος, προωρισμένον νὰ ἐξελιχθῇ, ἂν αἱ περιστάσεις τὸ ἐπέτρεπον, εἰς τὴν Ἰδεώδη Πανεργατικὴν Δημοκρατίαν, ἀλλά, λόγῳ ἐλλείψεως στελεχῶν, ἐπιβραδυνθέντα καὶ μετὰ δυσκολίας ἀφανέντα ἀτελῶς ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας τῶν Ἑργατῶν τῆς Ἑλλάδος. Κατ' ἐπίμονον ἀπαιτήσιν τῶν θαυμαστῶν του ἐδέχθη βουλευτικὴν ὑποψηφιότητα τῷ 1910 καὶ τῷ 1911, καὶ ἐξελέχθη ἐν τε τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ, εἶνε δὲ μία τῶν μελανῶν σελίδων τῆς βενιζελοκρατίας ὅτι ὁ ἐπαναστατισμὸς τοῦ κ. Δρακούλη ἐκρίθη τόσον ἀσύμφορος εἰς τὰ ὄνειρα τῶν τυχαρπάστων, ὥστε ἐπενοήθη τέχνασμα δικαιολογῶν ὡς σκόπιμον τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Δρακούλη ἀπὸ τὴν Βουλὴν τοῦ 1911 ἵνα ἀφεθῇ ἐλεύθερον τὸ στάδιον τῶν δῆθεν φιλεργατῶν κεφαλαιούχων καὶ κοινωνιολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἄλλ' ἐπρόφρασε νὰ δημιουργήσῃ ζήτησιν ἐργατικῆς νομοθεσίας καὶ νὰ εἰσάξῃ νομοσχέδιον ὃπερ κατόπιν ἐγένετο νόμος ἀπαγορευόν πῖσαν κατὰ ζώων σκληρότητα. Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν μνηεῖν τῆς διετίας 1911—1913 καθ' ἣν ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἐξεδόθη ὡς ἐβδομαδιαία ἐφημερὶς εἰδικῶς κατηχοῦσα τὰς Ἑργατικὰς Τάξεις εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ σοσιαλισμοῦ. Οἱ τόμοι τῆς ἐβδομαδιαίας ΕΡΕΥΝΗΣ ἀποτελοῦν μοναδικὸν θησαυρὸν κοινωνιολογικῶν γνώσεων.

Εἰς τὸ περιώνυμον βιογραφικὸν λεξικὸν τοῦ Λονδίνου WHO'S WHO ὑπάρχει τιμητικωτάτη σελὶς περὶ τοῦ διαπρεποῦς Ἑλληνοῦ, ὅστις ἐξακολουθεῖ ὅπως καὶ πρὸ τεσσαρακονταετίας νὰ εἶνε γόνιμος εἰς ἔργα. Προφέρουσι μὲ

χαρακτηριστικὸν ζῆλον ἀνέλαβε νὰ ἐπιτύχη καὶ ἐπέτυχῃ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν θυγατέρων τῶν ἀξιοματικῶν τοῦ στρατοῦ, σκληρῶς ἀδικηθεισῶν ὑπὸ τινος τῶν πρώην καθεστῶτων. Τὰς συνήσπισεν εἰς Σύνδεσμον καὶ τὰς καθωδήγησεν εἰς ἀγῶνα διερμηνευόμενον δι' εἰδικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου Ἄ γ γ ε λ ι ο φ ὀ ρ ο ς (1920—1922) καὶ καταλήξαντα ὀλίγον πρὸ τῆς στρατοκρατίας τοῦ 1922 εἰς ψήφισιν νόμου ἐπανορθοῦντος τὴν ἀδικίαν καὶ ἐπαπλασιάζοντος τὰς συντάξεις πεντακισχιλίων γυναικῶν. Τοῦτο κατορθώθη ἀφοῦ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ κ. Δρακούλη ὁ Σύνδεσμος προσεχώρησεν εἰς τὸ Ἐργατικὸν Κίνημα καὶ ἐτέθησαν οὕτω αἱ βάσεις ἀλληλεγγύης μεταξὺ Ἐργατῶν καὶ Γυναικῶν.

Ἡ τεσσαρακοντοετὴς αὕτη δράσις ἀντιπροσωπεύει καὶ κατανάλωσιν μεγάλης περιουσίας καὶ μόχθους, ὧν δὲν ἐφείσθη ὁ κ. Δρακούλης, προτιμήσας τὴν δημιουργίαν τοῦ μεγάλου τούτου ἱστορικοῦ ἔργου παρά τὴν ἐξυληρέτησιν ἀτομικῶν βλέψεων.

Ἀπὸ τοῦ 1918 κατόπιν συνομιλιῶν του ἐν Λονδίῳ μετὰ τοῦ Καμένεφ καὶ τοῦ Ρακόβσκυ εἰργάσθη ἀποειλεσματοικῶς προπαρασκευάσας τὰς Ἑλληνορωσικὰς σχέσεις.

Ἀναφεύεντος τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος ὁ κ. Δρακούλης ἐπεσκέφθη τὰ κυριώτερα κέντρα τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ἐπὶ μῆνας διατρίψας ἐμελέτησε τὰς ἐπιστημονικὰς ἀρχὰς ἐφ' ὧν βασίζεται ἡ οἰκοδομὴ πόλεων καὶ ἀγροπόλεων καὶ ἐπέληφθη ἀγῶνος ἀποσκοποῦντος νὰ ὠθήσῃ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν πρὸς ὑγιεστεράς ἀντιλήψεις περὶ ἐποικισμοῦ καὶ ρυμοτομίας.

Ἡ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τὰ περιεχόμενα τοῦ παρόντος εἶνε δημοσιεύματά μου τοῦ τελευταίου δωδεκαμήνου καὶ ὑπὸ πολλῶν διευτυπώθη ἢ εὐχῇ ἵνα ἐκδοθῶν εἰς τεῦχος. Συμφωνῶ ὅτι ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην συγκεντρωμένα τὰ ἐκαστοτε γραφέντα ἐξ ὑπαγορεύσεων τῆς ἡμέρας συναποτελοῦν ἐν ὅλον τοῦ ὁποίου ἡ μελέτη θ' ἀπέβαινε γόνιμος ὅσον καὶ ἂν θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἀμβλύνεται ἴσως ἡ ἐπικαιρότης τοῦ θέματος ὡς ἐκ τῆς ταχύτητος μεθ' ἧς ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐμφανίζονται τὰ γεγονότα τοῦ βίου ὡσεὶ ἀπὸ κινηματογραφικῆς θόδόνης.

Ἐχω συνάμα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἀποδεχθεὶς τὴν πρότασιν τῆς ἐκδόσεως τευχιδίου ὡς τὸ ἀνὰ χεῖρας παρέχω χρησίμον ἐφόδιον πρὸς παρακολούθησιν τῶν τάσεων τῆς συγχρόνου διανοήσεως.

Ἄλλὰ φρονῶ ὅτι καὶ ἄλλην τινὰ ἐκδούλευσιν παρέχω. Εἰς τὸν ἡμερησίον καὶ περιοδικὸν Τύπον, συχνὰ ἀναγινώσκω μελέτας καὶ ἄρθρα μεγάλης δυνάμεως καὶ γονιμότητος. Πολλάκις ἐσκέφθην ὅτι κάποιαι

ἐκδοτική ὀργάνωσις ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἢ ὁποία ν' ἀνα-
σύρῃ αὐτὰ ἀπὸ τὴν λήθην καὶ τὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τομὴ-
δια μονιμοτέρας ἀξίας χάριν τῶν σκεπτομένων.

Ἐν τῷ παρὸν χρησιμεύσῃ ὡς ὄθησις εἰς τοὺς παρ'
ἡμῖν λογογράφους καὶ ἐρευνητὰς νὰ συγκεντρῶνουν
τὰ κατεσπαρμένα πρόσφατα δημοσιεύματά των πρὸς
ἐκδοσιν, θὰ εἶμαι ἱκανοποιημένος.

Ἀσμένως πληροφοροῦμαι ὅτι ἡ ἀνὰ χεῖρας συλ-
λογὴ ἐννοεῖται ὡς τὸ πρῶτον σειρᾶς τευχιδίων προω-
ρισμένης νὰ ἐγκαινίῃ ἀντίστοιχον πρὸς τὰς ἀντιλήψεις
ταύτας δρᾶσιν.

Π. Ε. Δ.

Ἀθῆναι Ἰανουάριος 1923 *

* Σημ. Ἀναδημιουργικῆς Ἑταιρείας.—Ἡ ἔκδοσις τοῦ παρόντος
καθυστέρησε ἕνεκα τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν. — Μάρτιος 1924

• ΝΕΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ

Εἶνε καθόλα ἀνάλογος ἡ ἐποχὴ μας μὲ τὴν ἐπο-
χὴν ἢ ἔποια προηγῆθη τοῦ δράματος τῆς Παλαιστί-
νης. Τὸ αὐτὸ παγκόσμιον χάος τώρα ἔπερ καὶ
τότε. Μία ἀνήσυχος ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων τότε
ἐφαίνετο ὅτι ἐγένετο αἰοθητή. Ἦτο ἀνάγκη ν' ἀλ-
λάξῃ ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι διὰ ν' ἀλλάξουν καὶ
αἱ ἐξωτερικαὶ συνθηκαὶ τοῦ κόσμου. Ἦτο παγκό-
σμιον κίνημα τοῦτο—ὁ πόθος τῶν νέων ἀντιλήψεων
πρὸς ἀποσόδησιν τῆς ἀπωλείας τοῦ κόσμου. Νέας
ἀντιλήψεις ἐκήρυσσον οἱ πρόσκοποι τῆς ἀνθρωπό-
τητος. Αὐτὸ ἦτο πράγματι τὸ κήρυγμα τοῦ Προ-
δρόμου τοῦ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ «μετανοεῖτε».
Μετάνοια οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ ἀλλαγὴ τρόπου
τοῦ σκέπτεσθαι. Νέας ἀντιλήψεις καὶ σήμερον ἀρ-
χίζει νὰ αἰσθάνεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ὅτι
ποθεὶ διὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὸ ἀπαίσιον χάος ἔπερ μᾶς
ἀπειλεῖ. Τὸ αὐτὸ κήρυγμα λαμβάνει διαστάσεις καὶ
σήμερον—τὸ κήρυγμα τῆς μεταβολῆς τοῦ τρόπου
καθ' ὃν προσανατολιζόμεθα πρὸς τὴν ζωὴν. Ἐπι-
στιμὴν ἢ ἀνθρωπότης ἐδέχθη ὅτι μόνη ἄγκυρα σω-
τηρίας εἶνε τὸ στοιχεῖον τῆς ἀγάπης—ἀγάπη καὶ
αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μας. Ἦτο στιγμιαία ἡ παρα-
δοχὴ καὶ μολαταῦτα ἔκαμε θαύματα. Δὲν ἐπρίζω-
σεν ὅμως, καὶ τὸ χάος ἐπανήλθεν. Ἐπανήλθεν τὸ

παλαιόν πνεῦμα κατὰ τὸ ὅποιον ἀντι νὰ ἐπιζητηῖται πρῶτον ἢ ἐσωτερικὴ ἀξία καὶ γαλήνη διὰ νὰ διαμορφώνονται αἱ ἐξωτερικαὶ ἀξίαι καὶ περιπτώσεις ἐν γαλήνῃ καὶ ἐν εἰρήνῃ, ἐπιζητεῖται πρῶτον ἢ ἐξωτερικὴ ἐξοικονόμησις ἐν τῇ σφαλερᾷ ἀντιλήψει ὅτι ἢ ἐσωτερικὴ ἀξία καὶ γαλήνη θὰ εἶνε ἐπακολούθημα τῶν ἐξωτερικῶν ὄρων τοῦ βίου. Αὐταὶ εἶνε αἱ παλαιαὶ ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι περιπλέκουν ἀπελπιστικῶς τὰ πάντα. Ὅσον περισσότερο ζητοῦμεν τὴν ἐξοικονόμησιν ἢ ἀνόρθωσιν τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀπὸ αὐτὰς ἐξορτάται ἡ ἀτομικὴ εὐδαιμονία, τόσο περισσότερο περιπλέκονται αἱ ἐξωτερικαὶ συνθήκαι καὶ τόσο νεφελωδέστερα καθίσταται ἡ ἀσφάλεια καὶ εἰρήνη ἡμῶν ὡς ἀτόμων. Ἄλλ' ἂν τὸ ἀντίθετον κατενοεῖτο, ἂν αἱ νέαι ἀντιλήψεις ἐπεκράτουν, ὅτι δηλαδὴ ἡ ρύθμισις τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν σκέψεών μας, θὰ κατεβάλλομεν ὅλην τὴν δυνατὴν δραστηριότητα διὰ νὰ κατορθώσωμεν ὥστε τὸ εἶδος τῶν σκέψεών μας, νὰ εἶνε τὸ καταλλήλοτερον. Ὅσον περισσότερο τις παραδίδεται εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἄλλος θὰ πράξῃ δι' ἡμᾶς ἐκεῖνο ὅπερ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν διὰ τὸν ἑαυτὸν μας, τόσο περισσότερο ἐξοστρακεῖ καὶ τόσο περισσότερο παραδίδεται, ἀδικῶς δὲ ἐνοχλεῖ τοὺς ἄλλους πρὸς ἐπαύξεισιν τοῦ παγκοσμίου χάους.

Ἐφ' ὅσον δὲν καλλιέργει ἕκαστος τὴν ἄμπελὸν τοῦ μόνου του, ἀλλὰ περιμένει νὰ ἔλθῃ ἄλλος νὰ τοῦ τὴν καλλιεργήσῃ, οὐδέποτε ἡ γῆ θὰ δώσῃ ἀρκετὰ ὥστε νὰ εὐημερήσωμεν ὅλοι. Ἐνόσῳ ἐπιμένομεν νὰ μὴ παραδεχώμεθα ὅτι εἴμεθα δημιουργοὶ τῆς τύχης

μας καὶ ὅτι ὑφαίνομεν αὐτὴν μὲ τὸ ποιὸν τοῦ διαλογισμοῦ μας, ἢ αὐτενέργειά μας ἐλαττοῦται μέχρις οὗ πᾶν ἴχνος αὐτῆς ἐξαφανίζεται καὶ γινόμεθα ἔρμαια τῶν περιστάσεων αἵτινες οὐδέποτε διορθώνονται.

Αὐταὶ εἶνε γενικαὶ παρατηρήσεις ὑπαγορευθεῖσαι εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς μελέτης μας ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἐξαρθρώσεως τῶν πάντων. Εἶνε ματαῖα πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἀνασυγκρότησιν, ἐὰν δὲν θεωρηθῇ πρῶτον ἀντικείμενον ἀνασυγκροτήσεως τὸ ἠθικὸν ἐκάστου βασιλείου. Μεταβολὴ ἠθους εἶνε προαπαιτούμενον διὰ τὴν ὀρθοπόδησιν τῆς τύχης μας καὶ ἀνάστασιν ἡμῶν ἀπὸ τῆς σαπρίας. Ἐὰν ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ ἠθους δὲν κατορθωθῇ, ἐὰν δηλαδὴ ἕκαστος δὲν συγκεντρωθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ ἔργον τῆς μεταβολῆς ταύτης τοῦ ἠθους του, τότε ὀλόκληρος ὁ νοσῶν κόσμος ἀποθνήσκει ἕνα ἐκ τῆς τέφρας του ἰσως ἀναβλαστήσῃ νέος μὲ νέου εἶδους ἱκμάδας ἐχούσας χαρακτηριστικῶν στοιχείων τὴν αὐτενέργειαν ἐκάστου, εἴτε προκειμένου νὰ ἐπαναρθωθῶν τὰ πολιτικὰ κακά, εἴτε προκειμένου νὰ δημιουργηθῇ τι ἄσχετον πρὸς πολιτικὰ πρόνοιαν. Τίποτε δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κατορθωθῇ χωρὶς αὐτενέργειαν, χωρὶς ἐνσυνείδητον ἐκάστου ἐπιτέλεσιν τῶν απαιτούμενων ὄρων τῆς ἐπιτυχίας καὶ χωρὶς τῆς συναισθήσεως ὅτι εἴμεθα οἱ κληρονόμοι παντὸς ὅ,τι ὑπάρχει. Αὐταὶ εἶνε αἱ νέαι ἀντιλήψεις, αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Αὐτὴ εἶνε ἡ «μετάνοια» ἢ ἀπαραίτητος διὰ τὴν «σωτηρίαν» μας.

Νοέμβριος 1921.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Ἐπάρχουν περίοδοι εἰς τὴν ἱστορίαν, καθ' ἃς τὰ ἔθνη ἐμφοροῦνται ἐξαιρετικῆς ἐφέσεως καὶ ὀρμῆς πρὸς σοβαρὰν ἐργασίαν. Ἐν ἔθνος ἀποκτᾷ τάσεις ἐκ τῆς πείρας του ὅπως καὶ ἐν ἄτομον, καὶ αἱ περίοδοι καθ' ἃς τείνει εἰς σοβαρὰς ἀποφάσεις περὶ τῆς βελτιώσεώς του δὲν εἶνε συχναί. Εἶνε εὐκαιρίαί σπάνιαι, ἃς οἱ πρόσκοποι τῶν τυχῶν του ὀφείλου νὰ δράζουεν πρὶν τοῖς διαφύγου. Τοιαύτη εὐκαιρία εἶνε ἡ παρούσα. Τὸ ἔθνος διατίθεται δυσμενῶς πρὸς ἔξεις καὶ θεσμοὺς καὶ συστήματα εἰς τὰ ὅποια ἄλλοτε, μὴ σοβαρῶς σκεπτόμενον, ἀπέδιδε ζωτικὴν σπουδαιότητα καὶ τὰ ὅποια ἡ πείρα μᾶς ἀπέδειξεν ὡς καταργητέα ἢ μετριαστέα. Τὸ σύστημα τῶν κομμάτων εἶνε ἐν ἑκ τῶν κακῶν τῶν ριζωθέντων διὰ τῆς ἀβελτερίας τοῦ παρελθόντος. Κατ' αὐτοῦ τὸ ἔθνος διάκειται δυσμενῶς καὶ ἄνευ δυσκολίας θὰ ἐπέθετο νὰ τὸ καταργήσῃ ἢ τὸ μετριάσῃ. Βεβαίως θὰ δοθῇ τέλος εἰς σύστημα τὸ ὅποιον χρησιμεύει μόνον διὰ τὴν ἀναρρίχσιν προσώπων ἀνεξαρτήτως τῆς ἀξίας των. Ἡ πολιτεία δὲν δύναται πλέον νὰ θεωρῆται στάδιον προαγωγῆς καὶ πλουτισμοῦ, ἀλλὰ τὰς τύχας τῆς θὰ διέπουν αἱ κράτισται διάνοιαι τοῦ ἔθνους. Δὲν ἀποκλείονται αἱ διαφοραὶ ἀντιλήψεως, αἰτινες μᾶλλον ὑποδοθηθοῦν τὸν σκοπὸν τῆς Πολι-

τείας, ἀλλὰ θὰ ἀποκλεισθῇ τέλεον ὁ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπαγγελματικῷ ἀνταγωνισμῷ τῶν προσώπων, ὁ εἰρωνικῶς ὀνομαζόμενος κοινοδολευτισμός, ἢ τοῖς ἢ συμπολίτευσις καὶ ἡ ἀντιπολίτευσις. Ἀναμφιδόλως ἡ διακυβέρνησις τῆς χώρας πρέπει νὰ διαπιστευθῇ εἰς πρόσωπα ἀνεγνωρισμένης ἀξίας, διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς. Ὅστις διαισθάνεται τοὺς νόμους τοῦ βίου, γνωρίζει ὅτι τὸ φῶς οὐδέποτε ὑποχωρεῖ εἰς τὸ σκότος. Ἐπάρχει διακυβέρνησις τῶν ἀνθρωπίνων, ἐνασκουμένη ὄχι δι' ἐπιβολῆς ἢ βίας, ἀλλὰ δι' ἀνοχῆς γαλήνης καὶ ἐκκλήσεως εἰς σύμπραξιν. Ἡ διακυβερνώσα τὸν κόσμον Δύναμις δὲν ἐπιβάλλει τὸν Χρυσὸν Αἰῶνα· μᾶς πείθει μόνον νὰ τὸν ἐπιζητῶμεν. Καὶ ὄχι ἀπλῶς εὐχόμενοι αὐτόν, ἀλλ' ἐργαζόμενοι πρὸς θεμελίωσιν αὐτοῦ. Τὸ πᾶν εἶνε ἡ ἐλευθερία τῆς ἐνεργείας, ἡ ἐλευθερία τῆς συζητήσεως, ὑπ' εὐθύνην τοῦ ἐνεργοῦντος καὶ συζητοῦντος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προώρισται νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ προσώπου τῆς Γῆς ἡ δουλεία καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ Βασιλεία τοῦ Πνεύματος. Ἦδη ἤρχισε νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἀντιλήψις ὅτι ὁ ἀληθὴς σκοπὸς πάσης δράσεως εἶνε ἡ ἀνεσις καὶ ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ εὐδαιμονία δὲν εἶνε σκοπὸς· εἶνε ἐπιπέδιον δράσεως. Σκοπὸς εἶνε ὁ ἀνθρώπινος χαρακτήρ. Διὰ τοῦτο ἄλλοταὶ ἀνάγκαι θὰ ἐπιβληθοῦν τάχιστα ἔσον ἀφορᾷ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων μας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολιτειακὴν μέριμναν περὶ τῶν μητέρων καὶ περὶ τῆς γυναικός. Ἡ παρούσα περίοδος τῆς ἱστορίας μας εἶνε τοιαύτη, ὥστε δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παραμεληθῇ ἐπὶ πλέον τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἀποκαταστά-

σεως τῆς γυναικός *. Πᾶν πρόσκομμα ἐπιπροσθεῖν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιοτήτων τῆς γυναικείας φύσεως, πρέπει ν' ἀρθῇ πλέον. Ἡ ἀνθρωπότης ἀνέκαθεν ἀπέβλεψεν εἰς τὴν γυναῖκα ὡς πρὸς πηγὴν παιδαγωγίας, ἐγκαρδιώσεως καὶ ἐμπνεύσεως, καὶ ὅταν ἐπέλθουν τρομεραὶ κρίσεις, ὡς ὁ μέγας πόλεμος, τότε ἐννοοῦμεν ὀριστικώτερον τί ὀφείλομεν εἰς τὴν γυναικείαν σύμπραξιν.

Νοέμβριος 1922.

* Διευρωπαιστικὴ μελέτη περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὸν ἕκτον τόμον τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ (1913).

ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας ὁ λόγος δι' ὃν τρώγομεν εἶνε διὰ νὰ ἀντλήσωμεν ἐκ τῆς τροφῆς χημικόν τι στοιχείον ζωτικότητος ὅπερ ὁ ὄργανισμός, φαίνεται ἀπαιτεῖ. Τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὸ τὸ στοιχείον δὲν γνωρίζομεν. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι εἶνε στοιχείον ζωτικότητος, ἴσως ὀξυγόνον, ἴσως ἄλλο τι. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ στοιχείον αὐτὸ ὑπάρχει εἰς ὅλας τὰς οὐσίας αἰ καλοῦμεν τροφάς. Ἀφομοιοῦντες τὰ τροφίμα εἰς τὸ σύστημα ἀντιλοῦμεν τὸ ἐν αὐτοῖς στοιχείον ζωτικότητος. Οἱ μέγιστοι τῶν χημικῶν καὶ βιολόγων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀνεύρεσιν συνδυασμοῦ δίδοντος τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς ἀντλήσιν ζωτικῶν στοιχείων ἐν ὄγκῳ ὡς εἶν τε μικρῷ, καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἐρευνηταὶ οὗτοι θὰ εὑρουν τὸ ζητούμενον. Χημικὴ τις Βιομηχανία θὰ ἀναγγεῖλη ἡμέραν τινὰ ὅτι κατῴρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους τὸ ζωτικὸν στοιχείον ὅπερ ὁ ὄργανισμός μας πεινῶν ἐπιείγεται νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ τὰς σάρκας τῶν ζώων καὶ ἀπὸ τὰς ἴνας τῶν φυτῶν. Τὸ κρέας οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μάζα φυτικῶν οὐσιῶν καὶ μέχρι τινὸς ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐξελιξεως εἰς ὃ εὐρίσκεται ὁ ἀνθρωπος, ἀλλ' ἢ περαιτέρω φάσις τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως ἐπιβάλλει ἐρευναν τρόπον τροφῆς καταλληλοτέρου

φυσιολογικῶς καὶ ἀνθρωπινωτέρου ἠθικῶς. Ἡ νέα συνειδησις ἐξανίσταται ὀλόκληρος κατὰ τῆς ἰδέας τοῦ σφάζειν ἔμφυχα ὄντα χάριν τροφῆς, καὶ τὸ αἰσθημα τοῦτο ὥρμησεν ἱκανῶς ὥστε νὰ καθιστᾷ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δραστηρίαν τὴν ἐξερευνησιν τοῦ ζωτικῆς στοιχείου, ἐντὸς ὅσῳ τὸ δυνατόν ἐλαχίστης μάξης. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ χιλιάδες τινὲς ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἠθικῆς ἀριστοκρατίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀντελήφθησαν ὅτι τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς ἀντλήσιν ζωτικῶν στοιχείων ἐδρῖσκειται καὶ εἰς τροφὰς μὴ συνεπαγομένης σφαγῆν. Αὐτοὶ εἶνε οἱ πρόδρομοι τῆς νέας συνειδήσεως ἧς θὰ καταστήσῃ μετ' οὗ πολὺ ἀδύνατον τὴν κρεοφαγίαν ἐκ λόγων βδελυγμίας διὰ τὸ ἀποτρόπαιον αὐτῆς καὶ παρὰ φύσιν. Τότε ἀκριβῶς θὰ συμπέσῃ ἢ ἀνακάλυψις τοῦ ζητούμενου στοιχείου. Αἱ ἀνακαλύψεις φαίνονται συμπτώσεις, ἀλλ' εἶνε πράγματι λανθασμέναι, διότι τὸ ἀνθρώπινον γένος πάντοτε ἐδρῖσκειται εἰς μεταδοτικὴν κατάστασιν ἀπὸ τοῦ χθιμαλοῦ εἰς τὸ ὑπέρτερον, ἕκαστον δὲ βῆμα πρὸς τὰ ἄνω ἀπαιτεῖ ἐπιτακτικῶς λεπτότερον βαθμὴν διαίτης, καὶ ἐπειδὴ πᾶσα ἐπιτακτικὴ ἀπαιτήσις τῆς προϋούσης ἀνθρωπίνης φύσεως, κατ' ἀνάγκην ἱκανοποιεῖται, ἀφοῦ ἐν τῷ σύμπαντι ὑπάρχει ἀνεξάντλητος πηγὴ ἱκανοποιούσα πᾶσαν χρεῖαν, ἀναφύονται αἱ ἀρμόδιαι συνθήκαι οἷον εἰ ἀπροδοκῆτως καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ὁμοιάζουσιν ἄλλοτε πρὸς συμπτώσεις καὶ ἄλλοτε πρὸς κατορθώματα μιᾶς φυλῆς ἢ ἐνὸς ἀτόμου. Ἐν συμπεράσματι, φυσιολογικῶς καὶ χημικῶς εἶνε ἀδιάφορον πόθεν ἀντλεῖται τὸ ζωτικὸν στοιχεῖον, οὐ ἔχει ἀνάγκην ὁ ὀργανισμὸς, ἠθικῶς δὲ καὶ κοινωνιολογικῶς

εἶνε ἀποτρόπαιον καὶ ὀπισθοδρομικὸν νὰ ἀντλήται ἀπὸ τὰς σάρκας τῶν ἐμφύχων ὄντων. Καλλιτεχνικῶς, τί βαρβαρότερον ἐνὸς ὀρθοδόξου πολυτελοῦς γεύματος; Τί δὲ γοητευτικώτερον τοῦ ἀπλοῦ λιτοῦ φαγητοῦ τοῦ συνισταμένου ἐξ ὑγιῶν πρῶτων τῆς Γῆς, εὐκόλως παρασκευαζομένου καὶ ἐν ἀληθείᾳ εὐφροσύνῃ τρωγομένου; Ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἀναμφιβόλως καρποφάγος, ὄχι κυρίως χορτοφάγος, καὶ δὲν ἔχει εἰσοδήποτε ἡμῶν ἢ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς μεγίστης ποικιλίας τῶν καρπῶν καὶ τῶν καρῶν, ἀσπαζόμενος βίον ἀπλότητος, ἵνα ἴδῃ ὅτι ὀλιγίστη εἶνε ἡ ποσότης τῆς τροφῆς ἣν ἀπαιτεῖ καὶ οὐχὶ ἐπιμόχθως θὰ τὴν ἐπετύγχανεν ἀντλῶν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους διὰ τῶν χειρῶν του, καὶ ζῶν ἐν στενῇ συναφείᾳ πρὸς τὴν φύσιν, ἀντὶ νὰ ἀκρωτηριάξῃ ἑαυτὸν ψυχικῶς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ συναγωνισμοῦ, καὶ τῶν ὀλεθρίων ψυχικῶν ἐπιδράσεων αἰτινες ἀφαιροῦν πᾶσαν ζωτικότητα ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν πόλεων. Εἰς τὸν ἀκρωτηριασμένον τοῦτον δέον νὰ ἀποδοθῇ ἢ ἐμμονὴ τῶν πολλῶν εἰς τὴν βάρβαρον ἕξιν τῆς κρεοφαγίας, ἀλλ' ἢ ἐξέλξεις τοῦ γένους δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψει ἀν τὴν ἀκολουθοῦν πολλοὶ ἢ ὀλίγοι. Ὅταν πρόκειται νὰ κάμῃ ἐν βῆμα, ἐξολοθρεῖει πάντας τοὺς μὴ ἀκολουθοῦντας αὐτήν.

Μάιος 1922.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἀνεμέναμεν ὅλοι τὸ τέρμα τοῦ μεγάλου πολέμου ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ δίψα τῆς εἰρήνης θὰ ἐξησφάλιζε τάχιστα τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνασυγκροτήσιν τῆς Εὐρώπης. Ἄλλ' ἐὰν τὰ πραγματικὰ αἷτια τοῦ πολέμου τὰ ὁποῖα ἐνήργουν εἰς τὸ βάθος, ἦσαν καταφανῆ, ἢ πεπλανημένη προσδοκία περὶ ταχείας καὶ μονίμου εἰρήνης δὲν θὰ ὠδήγει τὸν κόσμον εἰς τὴν παροῦσαν ἀδιέξοδον. Σήμερον ἀντιλαμβάνονται ὅλοι ὅτι αἱ ἐπαγγελίαι περὶ δικαιοσύνης καὶ ἰσοτιμίας τῶν Ἐθνῶν τὰς ὁποίας ἡ Ἀντάντ διεσάλπιζεν δὲν ἦσαν τὰ ἐλατήρια τῆς τρομερᾶς συγκρούσεως ἢ ὁποῖα μᾶς ἐσπάραζεν ἐπὶ πέντε ἔτη καὶ μᾶς κρατεῖ ἀκόμη ἐν δεινῇ ἀμηχανίᾳ. Τὰ ἐλατήρια ἦσαν βαθέτερα καὶ εἶνε συμφέρον μᾶς νὰ τὰ ἐρευνήσωμεν καλῶς καὶ νὰ τὰ γνωρίζωμεν. Οἱ γνήσιοι σοσιαλισταὶ τὰ εἶχον ὑποδείξει τὰ πραγματικὰ αἷτια. Ἄλλὰ δυστυχῶς γνήσιοι σοσιαλισταὶ εἶνε ὀλίγοι. Οἱ πλείστοι εἶνε τόσο ἀμαθεῖς ὥστε νὰ εἶνε ἐπιβλαβέστεροι εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀπὸ τοὺς καπιταλιστάς. Ἡ ἀμιγῆς κομμουνισμὸς σοσιαλιστικῆ ἔρευνα εἶχε διακηρύξει ὡς αἰτίαν διεθνῶν συγκρούσεων τὴν ἐμφιλοχωροῦσαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀκατανίκητον ἐφесὶν τοῦ νὰ ἐπαφελῆται ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα τοῦ ἄλλου. Οἱ πλείστοι σοσιαλισταὶ

εἶνε ἐνοχοὶ διὰ τοὺς πολέμους ὅσον καὶ οἱ ἐκμεταλλευταὶ πλουτοκράται, ἐφ' ὅσον δὲν κατανικοῦν τὴν ἐμφιλοχωροῦσαν εἰς τὰς καρδίας των ἐφесὶν ταύτην.

Καὶ ἡ παραμικρὰ τάσις πρὸς τοιαύτην ἐφесὶν εἶνε σπέρμα διεθνῶς πολέμου. Εἴμεθα ὑπεύθυνοι διὰ τοὺς πολέμους καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς μας καθημερινὰς σχέσεις ἐφ' ὅσον δὲν ἐξυβελίζομεν τὴν σατανικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κέρδους. Τὸ μέγα πρόβλημα λοιπὸν εἶνε πῶς νὰ κατανικηθῆ ἡ ἐνδόμυχος ἐφесὶς πρὸς ἐκμετάλλευσιν. Ὁ Χριστιανισμὸς τὸ ἀπεπειράθη, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία ἐμταίωσε τὴν ἀπόπειραν. Ὁ σύγχρονος Ἐπαναστατισμὸς τὸ ἀποπειράται ἀλλ' οἱ σοσιαλισταὶ ἢ κομμουνισταὶ ἀδιακόπως ματαιοῦν τὴν ἀπόπειραν. Οἱ λαοὶ ποθοῦν εἰρήνην, ἀλλ' οἱ πολιτευόμενοι καὶ κυβερνῆται ἐπιμελῶς ἐκρίζουν τὸν πόθον τοῦτον ἀπὸ τὰς καρδίας τῶν λαῶν. Ποία δύναμις θὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς λαοὺς ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἐφιάλτας;

Ποία ἐπιρροή θὰ ἐξαγάγῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὰ ἀτελείωτα τενάγη εἰς τὰ ὁποῖα τὴν ῥίπτουν οἱ τυφλοὶ ὀδηγοὶ τῆς; Νέον φῶς. Ἡ ἀφύπνισις αὐτῆς τῆς Ἰδέας Ἀνθρωπότητος. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη δύναμις. Εἰς τὰ 1916 ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἐξέδωκε παράρτημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Πηγαὶ Πολέμων καὶ Ἐλπίδες Εἰρήνης». Εἰς τὰς 16 αὐτοῦ σελίδας ἀναλύεται ἑλληνικὴ ἢ ψυχολογία ἢ ἀπὸ αἰώνων καταλήξασα εἰς τὴν σύγκρουσιν τοῦ 1914. Πᾶς σπουδαστὴς τῶν συγχρόνων προβλημάτων ἔχει ἀνάγκην νὰ μελετήσῃ τὸ παράρτημα αὐτὸ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ. Τὸ συμπέρασμα αὐτοῦ εἶνε ὅτι ἐξελίσσεται βαθμικῶς διεθνὴς θέλησις, ἢ ὁποῖα κατ' ἀνάγκην θὰ συντρέψῃ τὰς ἐπι

μέρους θελήσεις. «Τὰ ἔθνη (λέγει) μετὰ τὸν πόλεμον θ' ἀντιληφθεὺν ὅτι τὸ μέγιστον συμφέρον των ἔγκειται εἰς τὴν μεταξὶ των ἀλληλεγγύην καὶ ἐγκαρδιότητα καὶ θ' ἀναγκαθεὺν νὰ δημιουργήσουν ἐν Ἀλληλεθνεῖ Συμβούλιον τὸ ὅποσον θὰ εἶνε ὁ πυρὴν τῶν «Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης» (σελίς 15). Πέντε εἰτη παρήλθον ἀφ' ὅτου ἐγράφησαν ταῦτα, καὶ εὕρισκόμεθα πρὸ τῆς Ἰδέας περὶ θεμελιώσεως «Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης» ὡς μόνης λύσεως τὴν ὅποσαν ἐπὶ τέλους ἀρχίζουσι νὰ ἀντιλαμβάνονται εἰ κυβερνῆται καὶ εἰ εἰκονομολόγοι. Ἡ ἐξέλιξις θὰ μᾶ: φέρῃ εἰς τὸ «Παγκόσμιον Κράτος» διὰ τῆς Ἐνώσεως τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἀφοῦ ἕως πᾶν ἔχνος ἐκμεταλλεύσεως ἐκλείψῃ ἔπως ἐξέλιπεν ἐν Ρωσίᾳ πᾶν ἔχνος Τσαρισμοῦ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, πᾶν ἔχνος Χρυστολλερισμοῦ. Ὁ χαρακτήρ τῶν «Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης» θὰ ἐπεκταθῆ εἰς τὰς «Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς» καὶ θὰ ἔχωμεν τὸ Ἐργατικὸν Παγκόσμιον Κράτος.

Ἡ ἀφύπνις τῆς γυναικὸς θὰ ἐπιπεύσῃ τὴν μεταμόρφωσιν, καὶ θὰ ἐνισχύσῃ τὴν δύναμιν ἧτις θ' ἀπαλλάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τοῦ ἐφιάλτου τῆς. Ἰδὲν τί λέγει τὸ Παράρτημα τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ τοῦ 1916 ἐν σελίδι 16. »Ἡ ἀφύπνις τῶν γυναικῶν λαμβάνει καθ' ἡμέραν μεγάλας διαστάσεις. Αὐτὸς ὁ παρῶν πόλεμος ἀπέδειξεν ὅτι ἡ σωτηρία ἐνδὸς ἔθνους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δράσιν τῶν γυναικῶν... Μετὰ τὸν πόλεμον θ' ἀρχίσῃ σοβαρότατα νὰ ὑπολογίζεται τὸ γυναικεῖον φρόνημα διὰ τὰς τύχας τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε μεγάλη ἐγγύησις κατὰ τῶν πολέμων». Συγχρόνως «θὰ ἐξε-

λιχθῆ θελήσεις, ἄλλως μόνιμος ἄοπλος εἰρήνη εἶνε ἀνέφικτος».

Ἡ ἰσχὺς τῶν πραγμάτων ὤθει καὶ τὴν Διπλωματίαν ἀκούσαν, νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τῆς μεταμορφώσεως ἢ ὅποια ἄγει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Εὐρώπης. Καὶ τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἔκβασιν ἔγκειται, πᾶς δὲ εἰλικρινῆς κυβερνήτης ἢ ὁδηγὸς τῆς κοινῆς γνώμης ἔχει καθήκον νὰ τὸ ἐνστερνισθῆ καὶ τὸ διακηρύξῃ.

Ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα ἐπιβάλλεται ἤδη εἰς ὅλους, ἀκόμη καὶ εἰς ἐκείνους εἰ ὅποιοι πρὸ ὀκταετίας ἐθεώρουσι ποιητικὸν ὀνειροπόλημα τὴν ἰδέαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, ἐπιβάλλεται ν' ἀναγνωρισθῆ ὡς λύσις τοῦ φοβεροῦ προβλήματος, ἢ ὀλοσχερῆς λήθη τῶν διεθνῶν διαφορῶν, οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων, δηλαδὴ ἢ κατάργησις τῶν κατ' ἰδίαν ἐθνικῶν θελήσεων ἐκάστης χώρας πρὸς σύμπηξιν Εὐρωπαϊκοῦ Κράτους μὲ ἐνιαίαν Διεθνή θελήσιν ὡς εἶνε ἢ ἀναμφισβήτητος τάσις τῆς παγκοσμίου ἐξέλιξεως. Οἱ κυβερνῶντες σήμερον τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη δὲν ἐμποροῦνται ζήλου ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν λαῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ἐλαύνονται ὑπὸ χθαμαλῶν ἐλατηρίων ἀντιζητίας καὶ ἐμπορικῆς ἐπικρατήσεως. Τὸ χάος τὸ ὅποσον ὑπὸ τὴν διανοητικότητα ταύτην ἐδημιουργήθη, ἢ ἀνάγκη εἶνα τὸ χάος ὑποχωρήσῃ εἰς νέαν εὐρωπαϊκὴν κοσμογονίαν, ἢ ἀναποδράστως προκύπτουσα βαθμηδὸν Διεθνῆς θελήσις, ἢ ἀκατάσχετος φορὰ τῶν πραγμάτων, τὰ καθ' ἐκάστην σφαιδρονόμενα αἰσθήματα τῶν λαῶν κατὰ τοῦ ζυγοῦ τῶν ψευδοκυβερνήσεων, τῶν μὴ ὑπηρετουσῶν εἰμὴ πλουτοκρατικοῦς καὶ ἀστοκρατικοῦς σκοποῦς ἐκάστης

χώρας, ταῦτα πάντα θὰ καταστήσουν αὐτόδηλον ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Εὐρώπη ἄνευ Διευθοῦς θελήσεως καθυποτασσούσης τὰς ἐπὶ μέρους θελήσεις τῶν Κρατῶν εἰς πανευρωπαϊκὸν Συνέδριον, μόνιμως λειτουργοῦν καὶ ἰσοδυναμοῦν πρὸς σύστημα Ἡνωμένων Πολιτειῶν, εἴτε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Ἀμερικῆς, εἴτε κατὰ νέον τι πρότυπον πρὸς ὃ καὶ ἡ Ἀμερικὴ πεπρωμένως θὰ προσαρμοσθῇ προϊόντος τοῦ χρόνου, καθ' ὅσον ἡ πλειτοκρατικὴ σύστασις τῆς κοινωνίας θάλνει ἐξοβελιζομένη.

Δεκέμβριος 1921 καὶ Σεπτέμβριος 1922.

Η ΤΡΑΓΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΣ

Εἰς οἰκονομὴν κύκλον εὑρεθῆ τις πᾶσα συνομιλία, κατὰ τοῦς ζοφεροῦς καὶ κρισίμους τοῦτους χρόνους, μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε τερματίζεται ἐπωδὸν— «κανεὶς δὲν γνωρίζει τί πρέπει νὰ γίνῃ· ὄλοι βαδίζουν τυφλοὶ, τυφλοὶ ἑδηγοὶ τυφλῶν ὀδηγουμένων.» Αὐτὸ σήμερον κατέστη πλέον δόγμα. Εἶνε πολὺ ἀληθὲς ὅτι οὐδεὶς βλέπει τὸν δρόμον τῆς ἐξόδου ἀπὸ τὴν ἐπαπειλούμενην πανωλεθρίαν. Ἔχουν μεθύσει ὄλοι ἀπὸ τὸν οἶστρον τῆς ἐγωμανίας, χορηματομανίας, ἐξουσιομανίας, ἀρπαγομανίας, ὃ ὅποιος δὲν ἀφίνει ἴχνος καθαροβλεψίας ὥστε ν' ἀντιληφθοῦν τὸ ἀπλοῦστατον τοῦτο ὅτι ἡ ἀνισότης τῶν οἰκονομικῶν περιστάσεων ἤτις ἀνέκαθεν μαστίζει τὰς κοινωνίας, τὰς μαστίζει κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν, σφοδρότερον καὶ σκληρότερον. Οἰαδήποτε θεωρία, οἰαδήποτε πολιτικὴ, οἰοσδήποτε πατριωτισμὸς, οἰαδήποτε ἐξέγερσις, οἰαδήποτε θρησκεία εἶνε μηδὲν ἐὰν τὸ ὀρμέμφυτον τῆς ἀνθρωπίνης στοργῆς ἀδυνατῇ νὰ μᾶς συγκινήσῃ εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ ἐνωτισθῶμεν τῆς κραυγῆς τῶν πεινῶντων καὶ ν' ἀγανακτήσωμεν κατὰ τῆς ὁμότητος τῶν χρηματούχων. Δὲν εἶνε εὐθήθεις ὄλοι αἱ πολιτικά, κοινωνικά, κομμουνιστικά, σοβιετικά, προτάσεις περὶ λύσεως τοῦ προβλήματος ἀπέναντι τοῦ ἀπτοῦ καὶ καταδήλου γεγονότος τῆς οἰκο-

νομικῆς ἀνισότητος; Δὲν θέλουν ἄραγε νὰ ἰδοῦν ἢ δὲν δύνανται; Ἐλλικρινεῖς καὶ ἀνελλικρινεῖς τῶρα εἶνε μίᾳ μάζᾳ ἀδελτέρων στοιχείων. Οἱ ελλικρινεῖς δὲν ἔχουν ἀποχρῶσαν νοημοσύνην, καὶ οἱ νοήμονες δὲν ἔχουν ἀποχρῶσαν ελλικρινεῖαν. Ἄλλὰ τὸ γεγονός ἐξακολουθεῖ νὰ κραυγάζῃ: — Ἄπὸ ἐδῶ πεινοῦν, ἀπὸ ἐκεῖ σπαταλοῦν. Τί μᾶς χρησιμεύουν αἱ διαφοροὶ θεωρίαι περὶ ταύτης ἢ ἐκεῖνης; τῆς πολιτικῆς, περὶ ταύτης ἢ ἐκεῖνης τῆς ανατροπῆς, περὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης κυβερνήσεως; προνοίας, ἢ λαϊκῆς ἐξεγερσεως; Ἡ φωνὴ τὴν ὅποιαν οἱ ἀδελτεροὶ διερχομένης δὲν ἀκούουν καὶ ἡ φωνάζουσα ἀνθρωπότης τὴν ὅποιαν δὲν βλέπουν, ἐξακολουθεῖ αὐτὸ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ:» Ἄπ' ἐδῶ πεινοῦν, ἀπ' ἐκεῖ σπαταλοῦν».

Δὲν εἶνε ἄραγε καιρὸς νὰ σταματήσῃ ἡ σκιαμαχία καὶ ν' ἀρχίσῃ σοβαρὰ ἐνέργεια πρὸς ἄρσιν τῆς τραγικῆς ἀνισότητος τῶν οικονομικῶν ὄρων; Δὲν εὑρίσκεται ἄρᾳ γε ὁμὰς ἀνθρώπων μὲ ἱκανὸν θάρρος καὶ μὲ ἱκανὴν στοργὴν ὅπως ἐμφανισθῇ ὡς πολιτικὸν κόμμα μὲ πρόγραμμα τὴν ἄρσιν τῆς τραγικῆς ἀνισότητος τῶν οικονομικῶν περιστάσεων; Ὁ λαὸς ἐ ὑπνώτων ὑπὸ τὸ χάσις τῶν πολιτευομένων πάσης ἀποχρῶσεως, ἀπὸ τῆς ἄκρας ἀστικῆς μέχρι τῆς ἄκρας ἐπαναστατικῆς, θὰ ἀπεινάξῃ τὸν λήθαργον καὶ θὰ περιλάβῃ τὴν θαρραλίαν καὶ στοργικὴν ὁμάδα μὲ τὴν μεγαλόκαρδον ὑποστήριξίν του, ἀρκεῖ νὰ πεισθῇ ὅτι πρόκειται νὰ παύσῃ ἡ κατάστασις ἢ ἐπιτρέπουσα νὰ πεινοῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ νὰ σπαταλοῦν ἀπ' ἐκεῖ. Ἄς γίνῃ κυβέρνησις αὐτὸ τὸ κόμμα καὶ ἄς λάβῃ ἀρκετὴν δικτατορικὴν ἐξουσίαν ὥστε νὰ ἀποπάσῃ τὸ περιττὸν ἀπὸ τὴν χορείαν τῶν σπαταλῶντων

καὶ προκίση δι' αὐτοῦ τὴν χορείαν τῶν πεινῶντων. Τοιαύτη Κυβέρνησις οὕτω προερχομένη θὰ γνωρίζῃ πῶς νὰ συντελέσῃ αὐτὸ τὸ μέγα ἔργον. Ἄς τὸ κατορθώσῃ διὰ παντός μέτου. Νομίμου θὰ ἐλέγομεν ἀλλὰ προκειμένου περὶ τοιαύτης σωτηρίας, πᾶς μέσον εἶνε νόμιμον. Πρὸς αὐτὴν τὴν λύσιν ὀλοταχῶς βαδίζομεν. Μᾶς ὁμιλοῦν περὶ μεταβατικῆς ἐποχῆς. Δὲν θέλομεν ν' ἀκούωμεν τὰ σχολαστικὰ ἢ δόλια ταῦτα. Ἡ μεταβατικότης εὐκόλα γίνεται αἰωνιότης. Ἡ ἀπαίτησις σήμερον τῆς ἀνθρωπότητος εἶνε νὰ παύσῃ ἡ ἀνισότης τῶν οικονομικῶν περιστάσεων ἀνευ ἀναβολῆς. Οὐδεμία ἐξουσία ὠφελεῖ ἐὰν δὲν ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἄρῃ τὸ αἶσχος καὶ τὸ ἐγκλημα τῆς οικονομικῆς ἀνισότητος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων—ἀνισότητος ἢ ὅποια ἐπιτρέπει ὥστε μυριάδες συνανθρώπων μας ν' ἀποθνήσκουν ἀπὸ στερήσεις.

Μάρτιος 1922.

ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥ

Εἰς προηγούμενον ἄρθρον ἐγράψαμεν ὅτι εἶνε ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ κατεδαφισθοῦν ὅλα τὰ ἀνθυγιεινὰ οἰκήματα τῶν ἐργατῶν καὶ νὰ κτισθοῦν νέα ὑγιεινὰ καὶ ἀνετα ὥστε κάθε ἐργάτης καὶ κάθε ἐργάτρια νὰ αἰσθάνεται οἰκογενειακὴν ἐστία. Ἄφ' οὗτου ἐγράψαμεν ταῦτα, ἡ Κυβέρνησις ἐνήργησεν ἐρευνᾶν εἰς 40 συνοικίας τῶν Ἀθηνῶν ἢ ὅποια ἀπεκάλυψε φρικαλεότητος δικαιολογοῦσας τὸν ἰσχυρισμὸν μας περὶ ἐπείγουσας ἀνάγκης. Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης τὴν ὅποiam ἐνήργησεν ἡ Κυβέρνησις σταχυολογοῦμεν τὰ ἐξῆς γεγονότα: «Κατὰ κανόνα μία οἰκογένεια κατοικεῖ εἰς ἓν ἄθλιον δωμάτιον ἢ μᾶλλον τρώγλη πρέπει νὰ ὀνεικισθῇ ἄφροῦ εἶνε «πληκτικώτατον καὶ ἀνεπαρκῶς φωτισμένον. Τὰ πλεῖστα τῶν δωματίων τούτων εἶνε παμπάλαιαι οἰκοδομαί, ἐρείπια σχεδόν, καταρρέοντα καὶ ἀποτελοῦντα ἄληθεῖς μυρμηκοφωλεάς. Ἀκόμη καὶ αἱ οἰκοδομαὶ ἐκεῖναι αἰτινες ἐξωτερικῶς φαίνονται καλά, εἶνε πράγματι κακοκτισμέναι καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ καύσωνος. Τὰ πλεῖστα δὲν ἔχουν ὄροφὴν καὶ ἔχουν ὡς δάπεδον μόνον τὴν γῆν. Ἀπὸ τὰς ρωγμὰς τῆς στέγης εἰσέρει τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς καὶ οἱ ἄθλιοι ἔνοικοι διανυκτερεύουν αὔπνοι ὀσάκις θρέχει. Ἀρρωσταίνουν δὲ καὶ

καταλήγουν εἰς φρικτίωσιν. Τὰ πατώματα γενικῶς εἶνε σαθρὰ καὶ οἱ τοῖχοι μουχλιασμένοι· οἱ ἰδιοκτῆται ἔνοικιάζουσιν εἰς ἀνθρώπους τρώγλας καταλλήλους μόνον διακατοικίδια ζῶα». (Ἐπρεπε νὰ εἶπῃ ΟΥΤΕ διὰ κατοικίδια ζῶα!!) «Υπόγεια βαθεά, ἀνήλια καὶ ἄφωτα, ἀληθινοὶ τάφοι, ἀκατάλληλα ἀκόμη λόγῳ τῆς ὑγρασίας των, διὰ καρβουναποθήκας, καθημερινῶς ἔνοικιάζονται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ καθημερινῶς στεγάζουσιν νέας οἰκογενείας. Πολλὰ οἰκήματα ἔχουν ὡς παράθυρα στοιχειωδεστάτους μόνον φεγγίτας καὶ ἄλλα οὐ εἰ κἄν φεγγίτας καὶ εἶνε τελείως σκοτεινά. Εἶνε δὲ ἐντὸς αὐλῶν, ἀκαθάρτων, ἀνθυγιεινῶν καὶ ἀνηλίων. Ἐπίσης στεροῦνται ὕδατος διότι οἱ ἰδιοκτῆται ἀρνοῦνται νὰ πληρώσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Δημαρχίαν. Οὔτε πλύσις τῶν ρούχων, οὔτε πλύσις τοῦ σώματος εἶνε ἐφικτή. Ἡ δὲ συσσώρευσις τῶν ἔνοικούντων φθάνει εἰς βαθμὸν ὥστε τὰ τέκνα νὰ κοιμῶνται ὑπὸ τὴν κλίνην τῶν γονέων. Ἡ κατάστασις εἶνε τοιαύτη ὥστε νὰ ἐκλείπῃ τέλειον ἢ σημασία τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας. Ἡ ἀνθυγιεινότης τῶν οἰκίων εἶνε φρικτὴ καὶ ἀποτελεῖ μορφήν διὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ εἰρωνείαν διὰ πᾶσαν προσπάθειαν κοινωνικῆς προνοίας».

Αὐτὰ τὰ λέγει ὑπουργικὴ ἔκθεσις. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἔχει αἰῶνας τώρα ὅπου λέγει ὅτι λόγος ὑπάρξεως τῆς πολιτείας εἶνε ἡ εὐημερία τῶν πολιτῶν.

Φεβρουάριος 1922.

ΕΛΠΙΣ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΣ

Κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ ἔθνικῶς ἡ χώρα μας εὐρίσκεται εἰς ἀδιέξοδον. Οἱ ὁδηγοὶ τῆς δὲν βλέπουν. Οἱ θεσμοὶ τῆς δὲν λειτουργοῦν. Τὰ μοχθοῦντα καὶ στερούμενα καὶ ληστευόμενα πλήθη τῆς δὲν ἔχουν ἀκόμη τὴν τόλμην τῆς ἀπελπισίας. Οὐδὲν ἄλλο εἶδος τόλμης ἔχουν διότι ἡ ὀλιγαρχία εἰς τὴν ὅποσαν ἔχουν ἀπὸ γενεᾶς ἐμπιστευθῆ τὰς τύχας των, τοῖς ἔχει ἐπιτηδείως ἀφαιρέσει πᾶν ἄλλο εἶδος τόλμης. Ἐὰν τοῖς δώσῃ ἄραγε τόλμην ἢ ἐπιχειμένη ἀπελπισία των; Αὐτὸ εἶνε μέγα ζήτημα. Ἄν καὶ ἢ ἐπιχειμένη ἀπελπισία δὲν γεννήτῃ τόλμην, τότε δὲν ἀπομένει εἰμῆ ἢ τραγωδία τοῦ τέλους καὶ τὸ τέλος τῆς τραγωδίας.

Κοινωνικὴ ἀποσύνθεσις, πολιτικὴ παραλυσις, ἔθνικὴ χρεώκοπία. Ἀποσοβοῦνται τὰ ἀπαλοῖα ταῦτα; Καί, ἀλλὰ μόνον εἰς δύο περιπτώσεις· ἢ ἐὰν εἰ ὁδηγοῦντες ἔχουν φῶς καὶ ἐθελοθυσίαν, ἢ ἐὰν τὰ δεινοπαθοῦντα πλήθη ἔχουν τόλμην. Ἡ πρώτη περίπτωσις ἀποκλείεται, διότι οἱ ὁδηγοῦντες δὲν ἐμφοροῦνται ἀπὸ ὑπερτέραν ἀντίληψιν τῆς εὐθύνης των οὔτε ἀπὸ τὴν γενναίαν ὀρμὴν τῆς ἐθελοθυσίας. Τὸ Κοινοβουλευτικὸν πολιτεῦμα εἶνε ἐδυνηρὰ ἀποτυχία. Εἶνε ἐν πάσει περιπτώσει, σύστημα ἀνεπίδεκτον ἐφαρμογῆς καὶ λειτουργίας εἰς ὃ σημεῖον σήμερον

ἔχει φθάσει ἢ συναλοθῆσις τοῦ ἀτόμου ὡς μέλους πολιτειακῆς ὀργανώσεως. Ὑπῆρχεν ἐποχὴ καθ' ἣν τὸ Κοινοβουλευτικὸν σύστημα ἀντεπεκρίνετο πρὸς τὰς χρείας καὶ τὰς βλέψεις τοῦ ἀτόμου. Ἄλλ' ἄλλαι εἶνε τὴν σήμερον αἱ χρεῖαι του αὐταί, ἄλλαι αἱ βλέψεις του, ἄλλοι οἱ πόθει του, ἄλλος ὁ ὀρίζων του. Πῶς ἀνταποκρίνεται πρὸς τοῦτο ἡ δῆθεν κυβερνησις, ἢ δῆθεν ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Συνόλου ὑπερ λέγομεν λαόν, ἢ κοινωνίαν ἢ κράτος ἢ ἔθνος. Δὲν ἀνταποκρίνεται ποσῶς ἐκτός ἐφ' ὅσον, διὰ παντὸς δολίου τεχνάσματος, τὸ παραπλανᾷ πρὸς καθυπόταξιν καὶ ἀφαίμαξιν. Ἀπὸ τοῦδε λοιπὸν ἢ συμμόρφωσις τῶν ἀτόμων πρὸς τὸ θέλημα τοιαύτης κυβερνήσεως καὶ τοιαύτης ἀντιπροσωπείας καταπᾶ ἀπλῆ δεισιδαιμονία. Καὶ ἂν ἢ ἀπελπισία δὲν ἔλθῃ νὰ τὴν διαλύσῃ δι' ἀπροσδοκίτου καὶ αἰφνιδίας τινὸς τόλμης τῶν μυριάδων τοῦ πάσχοντος κόσμου, δὲν γνωρίζομεν τί θὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἐφιάλτην ὅστις ὑπο τὴν προσωπίδα τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας, ρεφᾶ καὶ τὰς τελευταίας ἰκμάδας τῆς ἄλλοτε τολμηρᾶς φυλῆς μας. Εἰς τὸ κατηγορητήριον τοῦτο, ἐννοεῖται, συμπεριλαμβανόμενον ὅλους ἐν γένει τοὺς πολιτευομένους τοὺς ὑπῆρτοῦντας τὸ πλουτοκρατικὸν καθεστῶς.

Δὲν θέλομεν καὶ δὲν πρέπει ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἄλλων. Μίαν μόνην ἐρώτησιν ἀπευθύνομεν εἰς τὰ πάσχοντα πλήθη. Δὲν ἔχετε ἀκόμη τὴν τόλμην τῆς ἀπελπισίας διὰ νὰ σᾶς σώσῃ ἀπὸ τοῦ τραγικόν σας τέλος;

Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΩΝ

Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἕκαστον Ἰούλιον, δετὸ ἐνοικιοστάσιον μεταιωρεῖται μὲ τὰς ἀδηλοῦς προθέσεις του, ἢ σύγκρουσις μεταξὺ ἰδιοκτητῶν καὶ ἐνοικιαστῶν, γίνεται κατὰ ἓν βῆμα ὀξυτέρα. Δὲν ἐξεδηλώθη ἀκόμη ὡς ῥῆξις, ἀλλὰ πολλάκις τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν παρατηρούμενα εἶνε τὰ σπουδαιότερα. Δυνατὸν νὰ ἐκδηλωθῇ ὡς ῥῆξις αὖτις ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν εἶνε ἤδη ῥῆξις. Ποῖαι θὰ εἶνε αἱ ἀνελιξεις τῆς; Ὅπως ἐμφανίζεται ἡ ἔρις περὶ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου ἀπέναντι τῆς βουλιμίας τῶν ἰδιοκτητῶν τὴν ὅποیان ἢ πολιτεία φοβεῖται νὰ πτοήσῃ, ἔχει ὄλα τὰ στοιχεῖα μεγάλης κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως. Λέγομεν κοινωνικῆς διότι ἔχομεν ἀρκετὴν πείραν τῆς εἰκονικότητος τῶν πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἐπαναστάσεων. Ἡ κοινωνικὴ ἐπανάστασις διὰν ἐκτραγῆ θὰ ἔχῃ ἕλην τὴν συγγόνητα τῆς ἀγανακτήσεως καὶ τῆς ἀποφασιστικότητος ἵνα ἢ καταστασις ἐν γένει μεταβληθῇ ἄρδην. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐκράγῃ οὔτε μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ προρισμοῦ τῆς. Δὲν θὰ εἶνε ἀποτελέσμα ὀργανωτῶν μὲ πολιτικὰς ἀντιλήψεις ἢ προγραμματικὰς βλέψεις, θὰ εἶνε ἀποτέλεσμα ἀκατασχέτου ὀρμῆς τῶν πασχουσῶν καὶ περιφρονουμένων τάξεων. Ὅλη ἡ ἀνθρωπότης ὠθεῖται ἀδιαλλείπτως πρὸς αὐτὴν τὴν ὀρμὴν. Μὲ τὴν

λοιπὴν ἀνθρωπότητα θὰ συγχρονισθῇ καὶ ἡ ἐξεγειρομένη Ἑλλάς. Ὁ συγχρονισμὸς θὰ εἶνε ἡ ἐγγύησις τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὀμάδων καὶ τῆς παραλύσεως τῶν ἐκμεταλλευτῶν των. Ἀπὸ τίνος χρόνου διακρίνομεν τὴν ὑποβόσκουσαν ἔριν μεταξὺ ἐνοικιαστῶν καὶ ἰδιοκτητῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀναλογιζόμεθα τὴν τρομερὰν σημασίαν τῆς. Πλησιάζει ἀδιακόπως εἰς τὸ στάδιον τῆς ῥήξεως καὶ ἡ ῥῆξις θὰ εἶνε τὸ πρῶτον βῆμα τῆς κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως. Ὀλίγα ἀρκεῖν εἰς τοῦς φρονίμους. Θὰ ἐφρησυχάζομεν ἐπὶ τοῦ δόγματος τούτου ἐὰν ἡ κυβερνώσα τάξις ἀποτελεῖτο ἀπὸ φρονίμους. Δυστυχῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀφρονας. Ἴτως ἔπρεπε νὰ εἴπωμεν εὐτυχῶς διότι ἡ ἀφροσύνη των θὰ ἐπιστεῦση τὴν ζύμωσιν. Εἶνε ὅμως ἀνάγκη συγχρονισμοῦ μὲ τὴν λοιπὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἂν ὑπάρχουν στοιχεῖα εἰς τὴν Κυβερνώσαν τάξιν ὄχι ὀλοτελῶς ἀφρονα θὰ ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν των εἰς τὴν σοβαρότητα τῆς συγκρούσεως ἢ ἐπειὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος γίνεται, ὀξυτέρα μεταξὺ ἐνοικιαστῶν καὶ ἰδιοκτητῶν. Ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι εἰς τὰς ταιεύτου εἶδους συγκρούσεις ἡ λύσις πρέπει νὰ εἶνε ριζικὴ. Ἡ ἀπόπειρα τῆς Κυβερνήσεως νὰ εὐαρεστήῃ ἀμφοτέρω τὰ μέρη εἶνε πλήρης κινδύνου. Δὲν ὑπάρχει ἔχνος δικαιολογίας διὰ τὴν τρυφερότητα τῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τῶν ἰδιοκτητῶν. Τὸ δίκαιον τοῦ ἰδιοκτητοῦ παραβαλλόμενον πρὸς τὸ κολοσσαῖον δίκαιον τοῦ ἐνοικιαστοῦ εἶνε ἐλάχιστον. Ὁ ἰδιοκτητῆς σήμερον καλεῖται νὰ ἐνοήσῃ ὅτι δὲν ἔχει δικόλωμα νὰ κάμνη οἰανδήποτε θέλει χορήσιν τῆς οἰκίας του. Ἡ οἰκία εἶνε ἄτυλον τοῦ ἀνθρώπου. Ἐφ' ὅσον ὁ ἰδιοκτητῆς ἔχει τὸ ἄσυλόν του ἢ πολιτεία ἔχει

εὐθὺν διὰ τὸ ἄσυλον τοῦ μὴ ἰδιοκτητοῦ. Θὰ εἶνε πολὺ βαρεῖα ἡ εὐθὺν τῆς κυβερνώσης τάξεως ἐὰν δὲν ἐξοικειωθῇ αὐτὴ καὶ ἐξοικειώσῃ καὶ τὴν κοινὴν γνῶμην ὅσον τάχιστα εἰς τὴν λύσιν τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν οἰκιῶν χάριν προστασίας τοῦ ἀσύλου τῶν μὴ ἰδιοκτητῶν. Δὲν εἴμεθα ἀπολύτως κατὰ τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἰδιοκτητῶν, ἀλλὰ τονίζομεν ὅτι οἰκία ἢ ὅποια σήμερον δύναται νὰ τιμᾶται 500.000 δραχμὰς δὲν ἐτιμᾶτο οὔτε 50.000 πρὸ δεκαετίας. Τί ἔπραξεν ὁ ἰδιοκτήτης ἐπὶ δεκαετίαν διὰ νὰ δικαιωθῆται εἰς 450.000 δραχμὰς; Ἀπολύτως τίποτε. Ὅτι, ἔγεινε διὰ νὰ λάβῃ ἡ οἰκία του δεκαπλασίαν τιμὴν ἔγεινε ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν πολιτῶν. Ὁ ἰδιοκτήτης δύναται δικαιότατα ν' ἀποζημιωθῇ μὲ τὴν τιμὴν τὴν ὅποιαν εἶχε ἡ οἰκία του τῷ 1912, ἢ ἔστω μὲ τὸ διπλάσιον τῆς τιμῆς ἐκείνης. Ἀποζημιουμένων οὕτω τῶν ἰδιοκτητῶν, ἡ Πολιτεία ὀφείλει νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ περιφρουρήσῃ τὰς χιλιάδας τῶν οἰκογενειῶν αἱ ὅποιαι δὲν ἔχουν ἰδικὴν τῶν κατοικίαν. Τὸ ἥμισυ τοῦ παρόντος ἐνοικίου πληρωνόμενον εἰς τὸ κράτος θὰ ἦτο τὸ ἕριον πέραν τοῦ ὅπου οὐδεὶς ἐνοικιαστής θὰ ἐφοβοῦτο τοῦ λοιποῦ νὰ παρασυρθῇ.

Σεπτέμβριος 1922.

ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΕΙΑ

Ἡ ἀπὸ τινος παρατηρουμένη ἀχαλίνωτος τάσις τῶν ἐμπορευομένων εἰς τὸ νὰ πραγματοποιοῦν κέρδη πολὺ μεγαλειότερα τοῦ ἐπιτρεπομένου ὀρίου διατάραξε σπουδαίως τὰς οἰκονομικὰς συνθήκας τῆς χώρας. Ἀφ' ἐνὸς ἡ λόγῳ αἰσχροκερδείας ταύτης, συσσωρεύσις αἰφνιδίου πλοῦτου εἰς ὄρισμένας τάξεις τῆς κοινωνίας ἐπέφερεν αὔξῃσιν τῆς ἰδιωτικῆς σπατάλης καὶ πολυτελείας, τοῦθ' ἔπερ εἶνε ἕμμεσον αἷσιον τῆς οἰκονομικῆς ἐν γένει ἐκτροχιάσεως, ἀφ' ἑτέρου μεγάλη τάξις περιέρχεται εἰς ἐνδειαν ἐπιδεινουμένην ἐκ τοῦ διπλοῦ λόγου τῆς υπερτιμῆσεως τῶν χρειδῶν τοῦ βίου καὶ τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ νομίσματος. Εἶνε φανερόν ὅτι ἡ Πολιτεία δὲν πρέπει νὰ ἀνεχθῇ τὴν ἐξακολούθησιν κακοῦ τοῦ ὅπου οὐδὲν ὁ χαρακτὴρ ἀποβαίνει ἐγκληματικὸς καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ὑπῆρχε νόμος κατὰ τῆς αἰσχροκερδείας. Πρωτύτερον ὅτι ὁ ὑπάρχων νόμος εἶνε ἀνεπαρκὴς διότι οἱ αἰσχροκερδεῖς οὐδὲν ἄναχαίτιζονται ὑπὸ μικροῦ προστίμου ἢ ἔστω φιλακίσεως, διδομένου ὅτι κερδαίνουν ἄρκετὰ ὥστε νὰ δύνανται νὰ παραβλέπουν τὰ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ἐπιεικῶς νόμου οἰκονομικὰ τῶν ἐπεισώδια. Ἡ αἰσχροκέρδεια ὑπὸ τοιοῦτους ἔρους δὲν εἶνε ἀπλοῦν ἀδίκημα. Ἐχει χαρακτῆρα κακούργηματος καὶ μάλιστα τόσον σοβαροῦ καὶ γενικοῦ ὥστε νὰ μὴ ἐδί-

σταξέ τις να τὸ κατονομάσῃ ὡς ἐσχάτην προδοσίαν. Ἡ Πολιτεία ἔχει ἐνώπιόν της τὸ σοβαρώτερον τῶν ἐγκλημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας καὶ ὀφείλει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ διὰ δρακοντείου νόμου. Ὅσον αὐστηρὰ καὶ ἂν εἶνε ἡ ἀπαιτούμενη τιμωρία τοῦ αἰσχροκερδοῦς ἐμπόρου, θὰ ἀνομολογηθῇ ὡς ἐπιεικὴς λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σοβαρότητος τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ὁποῦ εἶνε ἐνοχος.

Ὡς ἔχει ἡ κοινωνικὴ σύστασις, εἶδος τι αἰσχροκερδείας πάντοτε ὑφίσταται καὶ εἶνε χρόνιον, διὰ δὲ τὴν ἄρσιν αὐτοῦ δὲν ἔχρμεν ἢ ν' ἀναμεινόμεν τὴν φυσιολογικὴν ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν ὄρων. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς ὀξείας φύσεως τῆς αἰσχροκερδείας καὶ μάλιστα τοῦ ἀπὸ τίνος παρατηρηθέντος ἀχαλινώτου χαρακτῆρος της ἐπιβάλλεται νομοθετικὴ πρόνοια ἀναμφισβητήτου τελεσφόρητος. Αἰσχροκερδεῖα συμβαίνει πάντοτε δσάκις ὁ ἀγοραστὴς ἀναγκάζεται νὰ πληρώσῃ δι' ἐν ἀντικείμενον περισσότερον τῆς ἀξίας τῆς ἐργασίας ἢ ὅποια ἐχρειάσθη διὰ νὰ τὸ παραγάγῃ. Μία λογικὴ διαφορὰ ἐθεωρήθη πάντοτε ἐπιτετραμμένη ἢ ἀνεκτὴ καὶ περὶ αὐτῆς, ὡς προεῖρηται, ὁ προῶν χρόνος θὰ φέρῃ θεραπείαν, ἀλλὰ πρόκειται νῦν περὶ καταπληκτικῆς διαφορᾶς ἢ ὅποια ἀντιτρέπει τὴν βάσιν τῆς κοινωνίας καὶ ἀπειλεῖ ἀναστατώσιν καὶ ἐξάρθρωσιν τῆς ὁποίας τὰς διαστάσεις οὐδεὶς δύναται ν' ἀναμετρήσῃ.

Σεπτέμβριος 1922.

ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 40

Τὸ κτίριον αὐτὸ ἔχει ἱστορίαν καὶ εἶνε συνδεδεμένον μὲ τὸ ἀντιπλουτοκρατικὸν πνεῦμα τὸ ὅποιον δειλῶς ἤρχισε νὰ ἐκδηλώνεται ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1909. Εἶχε χρειασθῆ προπαγάνδα εἴκοσι πέντε ἐτῶν ἐγκαινιασθεῖσα νὸ πρῶτον διὰ τοῦ ΑΡΑΗΝ διὰ νὰ ζητήσῃ εὐρύχωρον στέγην ἢ σοσιαλιστικὴ ἰδεολογία. Εἰς τὸ κτίριον αὐτὸ ἐστεγάσθη ὁ τότε ἰδρυθεὶς Σ.Τ.Ε.Τ. (Σύνδεσμος τῶν ἐργατικῶν τάξεως τῆς Ἑλλάδος) μεθ' οὗ καὶ ἐταυτίσθη τὸ ἀνατέλλον Ἑργατικὸν Σοσιαλιστικὸν κίνημα. Ἡ διεύθυνσις ὁδὸς Πειραιῶς 40 ὡς ἔδρα τοῦ Σ.Τ.Ε.Τ. καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, ὡς κατάστημα τῶν γραφείων τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, ὡς πηγὴ νεωτέρου φωτὸς καθ' ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν Κόσμον εἶνε γνωστὴ ἀνα τὴν Οἰκουμένην. Ἀπὸ τοῦ κέντρου ὁδὸς Πειραιῶς 40 ἐξαπεστάλησαν εἰς ἐπτὰ ἐκδόσεις μυριάδες ἀντιτύπων τοῦ «Ἑγχειρίδιου τοῦ Ἑργάτου» παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν Ἑλληνες. Ἀπὸ τὸ βιβλιᾶριον αὐτὸ ἔμαθε σοσιαλισμὸν εἰσοδήποτε Ἑλλήν σήμερον γνωρίζει σοσιαλισμὸν. Ἄν τὰ ἔτη διέρρουν καὶ αἱ περιστάσεις ἐχειμαζον τὴν Χώραν καὶ τὰς ἀορίστους ἐμβρωῶδεις τάσεις της, ἀλλὰ ὁ Σ.Τ.Ε.Τ. καὶ τὸ κήρυγμά του, αἱ διαλέξεις τῆς αἰθούσης του καὶ ἡ ἐκδοσις τῆς φωτιστάσης ἐπὶ τριετίας τοὺς ἐργάτας ΕΡΕΥΝΗΣ παρέ-

μενον και ανέμενον τήν στιγμήν τήν γόνιμον εις αποφάσεις και εις ένιαλαν ανάστασιν. Ήσαν επί θύραις ταύτα, όταν ιδού γίνεται επίταξις του κυριού αστυνομική δύναμις καταλαμβάνει αυτό και από κέντρου διαφωτιστικού των έργων τὸ μεταμορφώνει εις αστυνομικόν τμήμα! Σικ τράνσιτ! Καί η τραγικότης του πράγματος εἶνε τόσο μάλλον δδυνηρά καθόσον τὸ Ἐργατικὸν Σοσιαλιστικὸν Κόμμα, τὸ βλαστήσαν ἐκ των σπλάγγων του Σ.Τ.Ε.Τ. δὲν εἶχεν ἰκανήν δύναμιν φωνῆς ἢ ἐπιβολῆς ὅπως προκαλέσῃ τὰς διαμαρτυρίας των εργαίων Ἐν ἄρθρον εις τὰς στήλας του «Ριζοσπάστου» περιττὰ τήν ἔλην του συκλήνησιν. Ποῦ νὰ ἀποδώσωμεν τήν ἄνοιαν ταύτην; Ἐὰν εἶχε τὸ κόμμα ἐνότητα θὰ εἶχε και δύναμιν. Τόσον δύσκολον εἶνε νὰ κατορθωθῇ ἡ ἐνότης; Ὅχι μόνον δύσκολος, ἀλλὰ και ἀνέφικτος εἶνε ἡ ἐνότης ἐνόσω αἱ μέθοδοί του εἶνε μέθοδοι των πολιτευμένων, ἐνόσω δὲν ἀναφαίνεται εις τὰς τάξεις του πνεύμα ἐθελουσίας· ἐθουσιασμός τοιοῦτος ὡστε ἡ ἰδέα νὰ πρωτανεύῃ ἐκμηδενίζουσα πᾶν προσωπικὸν ἐλατήριο και ἐδύρουσα τήν ἀτομικὴν συνειδησιν ἀρκετὰ, ὡστε νὰ μὴ εδρίσκῃ τὰ άτομα και τὰς ἀρρεβιστικὰς ἀντιλήψεις των, σκοπέλους εις τήν φορὰν της. Τὸ κίριον ἔδος Πειραιῶς 40 διεσώθη ἐπὶ δεκαετίαν ὡς ἀκρόπολις του ἀγῶνος, ἀλλ' ἀπώλετο ὄχι τόσο δια τῆς δυνάμεως τῆς ἐξουσίας, ὅσον δια τῆς ἀδυναμίας του κόμματος. Ἐὰν ἡ ἐπίταξις χρησιμεύτῃ ὡς νουθέτημα και παρόρμησις εις ἐνότητα, ἐὰν τὸ πάθημα γίνῃ μάθημα, ἡ ἀπώλεια μετατρέπεται εις κέρδος.

Ἰανουάριος 1922.

ΠΑΙΔΑΡΙΩΔΗΣ ΠΡΟΦΑΣΙΣ

Ἄπηνῃ διωγμὸν ἀπό τινος ἐνεκαίνισεν ἡ Κυβέρνησις ἐναντίον του Ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ἑλλάδος. Ἡ φυλάκισις των ἡγετῶν του εργατικοῦ ἀγῶνος εἶνε παράλογος ὅσον και ἐνδεικτικὴ τῆς ἀδυναμίας τῆς Κυβερνήσεως. Κάποια νευρικότης ἀδικαιολόγητος συγκατέχει τήν Κυβέρνησιν και ἡ ὑπαρξις εργατικοῦ κινήματος τήν ταράσσει. Εἰς ὅλας τὰς χώρας του κόσμου ὑπάρχει Ἐργατικὸν κίνημα. Οὐδεμία Κυβέρνησις πολιτισμένης χώρας θὰ ἐθεώρει συμφέρον της ἢ συμφέρον τῆς Χώρας νὰ συλλάβῃ τοὺς ἡγέτας του εργατικοῦ ἀγῶνος και νὰ τοὺς ρίψῃ εις τὰς φυλακάς με πρόφασιν τόσοσιν παιδαριώδη ὅσον ἡ πρόφασις με τήν ὅποιαν συνέλαβεν και ἐφυλάκισεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τοὺς ἀρχηγούς του Ἐργατικοῦ Κινήματος. Εἶνε προφανές ἐκ του διωγμοῦ τούτου ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀποδίδει εις τὸ εργατικὸν Κίνημα κάποιαν δύναμιν και ἐπιρροήν και φοβεῖται μήπως ἀφιέμενον εις τήν φυσικὴν του ἐξέλιξιν ἀποθῇ ἐπικινδυνον εις τήν κυβερνώσαν τάξιν Ἄλλ' ὁ φόβος οὗτος ἐλέγχει ἑλλειψιν διαυγοῦς ἀντιλήψεως και προδίδει μεροληψίαν ὑπὲρ του ἐχθροῦ των Ἐργατικῶν Τάξεων. Ἡ Κυβέρνησις θέλουσα νὰ συντρίψῃ τὸ εργατικὸν κίνημα ἀποδεικνύει, ἀν ἀπόδειξις ἐχρειάζετο, ὅτι τάσσεται με τὸ μέρος τῆς πλουτοκρατίας,

ἣτις εἶνε ὁ ἐχθρὸς τοῦ Ἑργατικοῦ Κόσμου. Ὁ Ἑργατικὸς Κόσμος ὅμως εἶνε τὸ ἔθνος καὶ εἶνε ἀπαίσιος ὁ ἀναλογισμὸς ὅτι ἡ Κυβέρνησις εὐνοεῖ τὸν ἐχθρὸν τοῦ ἔθνους. Ἄν αἱ ἐργατικαὶ τάξεις τῆς Ἑλλάδος εἶχον ὁργανωσιν οὐκ ἔχουν αἱ τῆς Ἀγγλίας θὰ κατήγγελλον τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ. Τὸ ἐργατικὸν κίνημα οἰασθήποτε χώρας δὲν εὐνοεῖ τὸν ἐχθρὸν τοῦ ἔθνους καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰμὴ εἰς τὸ νὰ συντρίψῃ τὴν Πλουτοκρατίαν. Δὲν ἔχει θεθαίως ἀκόμη τὰς δυνάμεις πρὸς τοῦτο διότι παντοῦ ἡ κυβερνώσα τάξις, ἔχουσα μὲ τὴν πλουτοκρατίαν σιωπηρὰν σύμβασιν ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰς Ἑργατικὰς τάξεις, πᾶν μέσον ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ καθιστᾷ τὸ Ἑργατικὸν κίνημα ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνίσχυρον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ δυνάμεις τοῦ Ἑργατικοῦ Κινήματος εἶνε πολὺ μικρότεραι παρὰ εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Διατί λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις ἀποδίδει τόσην σημασίαν εἰς τὰς ἐνεργείας του; Πρῶτον, διότι θέλει νὰ προλάβῃ ἐγκαίρως τὴν ἀνάπτυξιν του ἐπισπῶσα οὕτω τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Πλουτοκρατίας. Δεύτερον, ὡς Κόμμα κατέχον τὴν ἐξουσίαν αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις εἶνε ἀσφαλέστερον ἐφ' ὅσον ἀποσοβεῖται ἢ δράσις τῶν Ἑργατῶν καὶ Ἑργατριῶν ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἐπικρατεῖ μεγάλη δυσἀρέσκεια κατὰ τῶν ἀφορήτων ὄρων τοῦ βίου ἕνεκα τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῶν ἐμπερευομένων καὶ τῶν πολιτευομένων, ὅλοι οἱ ἄλλοι πάσχουσι δεινῶς ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίματος καὶ ἐκ τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν τροφίμων. Αὕτῃ εἶνε ἡ ψυχολογία τοῦ διωγμοῦ καὶ ὄχι ἄλλο τι. Εἶνε

φαντασιῶδες καὶ ἀκατανόητον καὶ ἀπίστευτον ὅτι οἰασθήποτε τῶν συλληφθέντων ἡγετῶν τοῦ Ἑργατικοῦ ἀγῶνος εὐνοεῖ τὸν ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸ εἶνε παιδαριώδης πρόφασις διὰ ν' ἀποσπασθοῦν ἀπὸ τὰ κοινωφελῆ ἔργα τῶν εἰ δραστήριαι ἀρχηγοὶ οἱ ὅποιοι συνελήφθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν παντὸς πεφωνισμένου ἀνθρώπου.

Αὔγουστος 1922.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

Τὸ ἰσχυρότερον ὄπλον τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν της ἡ Πλουτοκρατία πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων της εἶνε ἡ Κυβέρνησις, δηλαδή τὸ λεγόμενον σήμερον Κράτος, ἀδιάφορον ποῖον ἀπὸ τὰ κόμματα κατέχει τὴν ἐξουσίαν. Αὐτὸ τὸ ὄπλον τὸ θέτει εἰς τὰς χεῖρας τῆς Πλουτοκρατίας πᾶς ἐργάτης ὁ ὁποῖος εἰς τὰς ἐκλογὰς ψηφίζει ἐκμεταλλευτάς. Προτρέπομεν τοὺς ἐργάτας νὰ ἐξυπνήσουν καὶ νὰ μὴ δίδουν αὐτὸ τὸ ὄπλον εἰς τὴν Πλουτοκρατίαν ἀλλὰ νὰ τὸ κρατήσουν αὐτοὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Ἄλλὰ οἱ ἐφημεριδογράφοι, οἱ πολιτευόμενοι, οἱ καθηγηταί, οἱ ἱεράρχαι καὶ ἄλλοι ἀγορασμένοι ἀπὸ τὴν Πλουτοκρατίαν, πνίγουν τὴν φωνὴν μας. Ὁ σημερινὸς θεσμὸς τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν Κράτος εὐρίσκειται εἰς ἀδιάσπαστον ἀλληλεγγύην μὲ τοὺς Κεφαλαιούχους. Κυβέρνησις καὶ Καπιταλισμὸς ἐγεννήθησαν, ἐμεγάλωσαν καὶ ἀνεπτύχθησαν μαζὺ, καὶ τὴν σήμερον ὁ Καπιταλισμὸς δὲν ἔχει πολυτιμώτερον βοήθην καὶ ὑπηρετήν, παρὰ τὴν Κυβέρνησιν. Καπιταλισμὸς καὶ Κυβέρνησιν ἔχουν συνεμολογήσει πρὸ πολλοῦ ἀμοιβαίαν συνδρομὴν καὶ βεήθειαν, ὥστε ἡ μὲν Κυβέρνησις ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τοῦ Καπιταλισμοῦ, ὁ δὲ Καπιταλισμὸς ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῆς Κυβερνήσεως. Εἶνε ἀπαραίτητοι διὰ τὴν Πλουτο-

κρατίαν αἱ ὑπηρεταὶ τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἑποῖα διὰ τῆς πυγμῆς της προστατεύει τὴν Πλουτοκρατίαν κατὰ ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν.

Τὸ καπιταλιστικὸν σύστημα ἔχει τὰς ἀδυναμίας του καὶ ἕνεκα αὐτῶν τῶν ἀδυναμιῶν ἔχει ἀνάγκην πολυτίμου συμμαχοῦ ὡς εἶνε ἡ Κυβέρνησις. Διὰ κάθε ἀδυναμίαν του, δημιουργεῖται καὶ μία εἰδικὴ λειτουργία τοῦ Κράτους. Παραδείγματος χάριν μία ἀπὸ τὰς ἀδυναμίας τῆς Πλουτοκρατίας εἶνε ὅτι οἱ κεφαλαιούχοι ἐξαρτῶνται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλληλεξάρτησις περιπλέκεται ὅσον προχωρεῖ ἡ πρόοδος. Προκύπτει λοιπὸν μία ἀλληλοσύγκρουσις μετὰ τῶν κεφαλαιούχων καὶ αὐτὸ εἶνε μία ἀπὸ τὰς ἀδυναμίας τῆς Πλουτοκρατίας. Ἐνεκα αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας ἡ Κυβέρνησις ἐφρόντισε νὰ καταρτίσῃ σύστημα νόμων, δικαστηρίων, στρατοῦ καὶ ἀστυνομίας διὰ νὰ ἀναγκάζεται ἕκαστος κεφαλαιούχος νὰ ἀκτελῇ τὰς ὑποχρεώσεις του ἀπέναντι τῶν ἄλλων κεφαλαιούχων.

Μία ἄλλη ἀπὸ τὰς ἀδυναμίας τοῦ καπιταλισμοῦ εἶνε ὅτι ὅσον περισσότερον πλοῦτον παράγει τόσον περισσότερον αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκτημόνων, καὶ ἐπομένως τόσον ὀλιγωτέρας ἀγοραστὰς εὐρίσκει ὁ κεφαλαιούχος εἰς τὴν πατρίδα του.

Κατὰ συνέπειαν οἱ κεφαλαιούχοι ἐκάστης χώρας ἀναζητοῦν ἀγοραστὰς μακρὰν τῆς πατρίδος των. Ὅστις εἶνε γενικὸν συμφέρον τῶν κεφαλαιούχων μιᾶς χώρας νὰ ὑπάρχῃ ἀσφάλεια ἐμπορίου εἰς τὰς ξένας χώρας. Ἄλλὰ εἶνε φανερὸν ὅτι οἱ κεφαλαιούχοι τῶν διαφόρων χωρῶν ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν ἕνεκα τοῦ συναγωνισμοῦ. Εἰς τὴν ἀλληλοσύγκρουσιν

αὐτὴν οἱ κεφαλαιοῦχοι μιᾶς χώρας ἐπικαλοῦνται τὴν συνδρομὴν τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας των, ζητοῦντες εἴτε νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δικαιώματά των διὰ πολέμου εἴτε νὰ ἀποδιώξῃ ἐκ τῆς χώρας ὄλους τοὺς ἀντιπάλους των κεφαλαιούχους. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι οἱ πόλεμοι, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν δυναστικά, σήμερον εἶνε ἀποτελέσματα συγκρούσεως τῶν κεφαλαιούχων. Αὐτὴ ἡ δευτέρα ἀδυναμία τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος εἶνε ἡ αἰτία τῶν ἐξοπλισμῶν, καὶ τῶν στόλων, οἱ ὅποιοι διατηροῦν δαπανηρότατον ἄεργον προσωπικὸν εἰς βῆρος τῶν ἐργατικῶν τάξεων.

Ἄλλη πάλιν ἀδυναμία τοῦ καπιταλισμοῦ εἶνε ὅτι ἔγκειται εἰς τὴν φύσιν του νὰ ὑπάρχῃ διηλεκτικὴ σύγκρουσις μεταξὺ τοῦ ἐργοδότη καὶ τοῦ ἐργάτου. Ὁ καπιταλισμὸς διακίετα ἐπὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου καὶ ὅσον ἀναπτύσσεται, τόσον θὰ ἐπιδεινῶται ἡ σύγκρουσις μεταξὺ Πλουτοκρατίας καὶ τῆς ἐργατικῆς Τάξεως. Οἱ ἐργάται εἶνε πολυάριθμοι καὶ ὁ ἀριθμὸς των αὐξάνει, ἡ ἀβεβαιότης τοῦ βιοπορισμοῦ των αὐξάνει, ἡ ἀνέχεια αὐξάνει. Ὅλα αὐτὰ εἶνε στοιχεῖα τὰ ὅποια ἐμπνέουν φόβον εἰς τὴν Πλουτοκρατίαν. Τὴν ἀδύμῃαν τῆς ταύτης ἐνισχύει ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνουσα νὰ καταστῆλῃ τὰς δυσταρεσκείας τῶν Ἐργατικῶν τάξεων, δι' ἐνὸς τρόπου ἢ ἄλλου. Ἄλλοτε μὲν ἐνεργεῖ συλλήψεις, ἄλλοτε δὲ δῆθεν μεριμνᾷ περὶ ἐργατικῶν ψευδονομοθετημάτων.

Ἰανουάριος 1922.

ΕΝ ΟΡΓΑΝΙΚΟΝ ΟΛΟΝ

Ὁ Σοσιαλισμὸς εἶνε ἡ σημερινὴ ἀπαίτησις τῆς προόδου ὅπως μεταβληθῇ ἄρδην τὸ οἰκονομικὸν σύστημα τῆς κοινωνίας κατὰ τρόπον, ὥστε ἡ κοινωνία συνολικῶς νὰ ἐξουσιάζῃ ὅλας τὰς γαλας καὶ τὰ βιομηχανικὰ κεφάλαια καὶ νὰ τὰ διοικῇ συναιτιρυστικῶς διὰ τὴν ἀσφάλειαν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐργαζομένων. Αὐτὴ ἡ οἰκονομικὴ ἀπαίτησις εἶνε προῖόν τῆς σοσιαλιστικῆς θεωρίας τοῦ βίου. Ἡ σοσιαλιστικὴ θεωρία τοῦ βίου εἶνε τὸ ἀντίθετον τῆς ἀτομιστικῆς θεωρίας τοῦ βίου. Ἡ ἀτομιστικὴ θεωρία τοῦ βίου εἶνε ἡ παλαιὰ θεωρία ἢ ὅποια ἔχει καταδικασθῆ ἀπὸ τὴν πρόοδον τῶν φώτων καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἡ σοσιαλιστικὴ θεωρία εἶνε ἡ νέα θεωρία τὴν ὅποιαν ἐπιδοκιμάζουσι τὰ φῶτα καὶ ἡ ἐπιστήμη. Κατὰ τὴν παλαιάν καταδικασμένην θεωρίαν ἡ ἀνθρωπότης εἶνε ἀγέλη ἀπὸ συγκρουόμενα ἄτομα. Κατὰ τὴν σοσιαλιστικὴν θεωρίαν ἡ ἀνθρωπότης εἶνε ἐν ὀργανικῶν ὄλων. μίαν ζωτικὴν ἐνότητα ἀποτελουμένην διὰ τοῦ συνδυασμοῦ ἀλληλεξαρτήτων ἄτομων. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς διαφέρει ἀπὸ τῶν ἀτομισμῶν καὶ κατὰ τὴν μέθοδον καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν. Ἡ μέθοδος τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶνε σύμπραξις, ἡ μέθοδος τοῦ ἀτομισμοῦ εἶνε ἀνίπραξις. Ἡ σοσιαλιστικὴ θεωρία συμπέπει καὶ μετὴν χριστιανικὴν θεωρίαν ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀνθρωπίνη κοι-

νωνία πρέπει να αναδιοργανωθῆ ἐπὶ τῆς βάσει τῆς δικαιοσύνης. εἶνε δὲ ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ ἀτομικὴ κυριότης τῶν γαιῶν καὶ τῶν βιομηχανικῶν κεφαλαίων ἀντίκειται εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς τὴν ἀδελφωσύνην. διότι ἀναποφεύκτως συνεπιφέρει τὴν ὑποδούλωσιν ὄλων ὅσοι στεροῦνται γαιῶν καὶ βιομηχανικῶν κεφαλαίων, διότι ὅλοι αὐτοὶ ἀναγκάζονται νὰ πληρῶνουν τὰ ἐννέα δέκατα τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας των εἰς τὸν ἐξουσιάζοντα τὰ γαῖας καὶ τὰ βιομηχανικὰ κεφάλαια. Ἄν δὲν πληρῶνουν τὰ ἐννέα δέκατα, δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται νὰ ἐργασθοῦν. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὁ σοσιαλισμὸς ἀπαιτεῖ νὰ ἐξουσιάζωνται αἱ γαῖαι καὶ τὰ βιομηχανικὰ κεφάλαια ὄχι ἀπὸ ἰδιώτας ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σύνολον δηλαδὴ ἀπὸ τὴν Πολιτεῖαν. Αὐτὸ ἦτο καὶ ἡ σκέψις τοῦ Χριστοῦ ὁ ὅποιος ὡς πρώτην ἐντολήν ἐδίδαξεν ὅτι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ ἀτομικόν του συμφέρον, ἀλλ' ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ συμφέρον τοῦ Συνόλου, καὶ ἅπαξ ἡ σκέψις αὐτῆ ἐπικρατήσῃ καὶ γίνῃ ἀσπαστὴ ἀπὸ τὸν κόσμον, τὸ ἀποτελεσμαθὲν θὰ εἶνε ὅτι αἱ βιωτικαὶ χρεῖαι ἐκάστου ἐργαζομένου θὰ ἐξασφαλιζῶνται αὐτομάτως διὰ τοῦ συνολικοῦ ὀργανισμοῦ, ὥστε δὲν θὰ μένῃ εἰς ἕκαστον ἄλλο τι παρὰ τὸ πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του σκοπιμώτερον καὶ καρπιφωρότερον. Ἡ σκέψις αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ ἐγονιμοποίησε τὰς διανοίας πολλῶν οἱ ὅποιοι ἀπεφάσισαν νὰ ἰδρῦσουν ἓνα Σύνδεσμον ὄλων τῶν ὁμοῖδεατῶν καὶ αὐτὸς ὁ Σύνδεσμος εἶνε ἡ Ἐκκλησία ἡ ὅποια ἔθεσεν ὡς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς τὴν κατάργησιν τοῦ τόκου, τοῦ κέρδους καὶ τὴν ἱερότητα τῆς ἐργασίας. Τὸ πρῶτον δόγμα τῆς Ἐκκλησίας

εἶνε ὅτι αἱ γαῖαι ἀνήκουν εἰς τὸ Σύνολον καὶ ὄχι εἰς άτομα. Τὸ δεύτερον δόγμα τῆς ἐκκλησίας εἶνε «Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μὴδὲ ἐσθιέτω». Ἐπὶ δύο εἶτη ὁ Χριστὸς ἔθεσε τὰς γενικὰς αὐτὰς ἀρχὰς καὶ κατόπιν ὁ Σύνδεσμος τῶν ὁμοῖδεατῶν τὸν ὅποιον ἐνέπνευσεν ἀνέλαβε νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς νέας θεωρίας τοῦ βίου δηλαδὴ τῆς σοσιαλιστικῆς, καὶ γνωρίζομεν ποῖα ὑπῆρξαν τὰ μαρτυρία των καὶ ὁ ἠρωϊσμὸς των καὶ ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀληθείας. Βραδύτερον ὁ Σύνδεσμος αὐτὸς ὑπέστη διάσπασιν καὶ προέκυψαν διάφοροι ἐκκλησιαὶ ἀντιμαχόμενοι καὶ ἐλησμώνησαν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς υπέρβεως των ἦτο ἡ κατάργησις τοῦ Μικμωῶν δηλαδὴ τῆς Πλουτοκρατίας. Σήμερον ὁ Σοσιαλισμὸς ἀνεφάνη διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ ὅτι πρέπει νὰ καταργηθῆ ἡ Πλουτοκρατία διὰ νὰ βασιλεύσῃ ἡ Ἀγάπη.

Αὔγουστος 1922.

ΤΙ ΜΑΣ ΑΠΕΙΛΕΙ, ΕΑΝ ΔΕΝ ΠΡΟΛΑΒΩΜΕΝ

Τετραετία σχεδόν παρήλθεν, ἀφ' ὅτου ἔληξεν ὁ μέγας πόλεμος, ὁ ὁποῖος κατεβρόχθισεν ἑκατομμύρια νεαρῶν ἀνδρῶν. Οὐδέν σημεῖον τῆς μονίμου Εὐρήνης, τὴν ὁποῖαν ἠλπίζαμεν ἐμφανίζεται. Ἀπ' ἐναντίας προκαλούμεθα νὰ ἐτοιμασθῶμεν διὰ νέαν παγκόσμιον φρικαλεότητα. Σμῆνος ἀεροπλάνων δύναται νὰ ἐμφανισθῆ ἄνωθεν τοῦ Λονδίνου καὶ νὰ δηλητηριάσῃ ὅλους τοὺς κατοίκους ἐντὸς δύο ὥρων καὶ νὰ καύσῃ ὀλόκληρον τὴν ἀχανῆ Πινανθρωπούπολιν ἐντὸς ἄλλου τόσο χρόνου. Τί ποιητέον; Πῶς εἶνε δυνατόν ἐν ἔθνος νὰ ἀμυνθῆ κατὰ τοιοῦτου κινδύνου, ὅσα δὴποτε ἀεροπλάνα καὶ ἂν ἔχη; Οὐδεμία μεγαλόπολις εἶνε ἀσφαλῆς. Τὸ μόνον φάρμακον διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Λονδίνου, θὶ ἦτο ἡ καταστροφὴ τοῦ Βερολίνου, τῶν Πεκρίσιων καὶ τῆς Μόσχας. Ὁ ἀεροπόλεμος λοιπόν, σημαίνει ἀλληλοκαταστροφὴν τῶν ἐθνῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γυναικοπαίδων. Μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ προσεχὴς παγκόσμιος πόλεμος, θὰ εἶνε παγκόσμιος αὐτοκτονία.

Δὲν πρόκειται μόνον περὶ ἀεροπλάνων. Ἔχουμεν καὶ τὸν χημικὸν πόλεμον. Τὰ ἐργαστήσια τοῦ Ρήνου δύναται νὰ παράγουν εἰδοποιούμενα ἀπὸ βραχυτάτου χρόνου, τρεῖς χιλιάδας τόνους φονικωτάτου

ἀερίου, ἕκαστον μῆνα. Βεβαιούται, ὅτι κατεσκευάσθησαν μικραὶ ἐμπρηστικαὶ βομβίδες πλήρεις θερμίτιδος καὶ ζυγίζουσαι 100 δράμια. Ἐν ἀεροπλάνον δύναται νὰ φέρῃ χιλιάδας τοιαύτας βόμβας. Στόλος δὲ ἀεροπλάνων φερόντων αὐτάς, δύναται ἀκόπως νὰ μεταβῆ ἀπὸ μιᾶς χώρας εἰς ἄλλην. Ἐκάστη βόμβα ἔχει ὑαλινὸν θύλακα πλήρη ὕγρου. Θραυομένου τοῦ ὑαλίνου θύλακος προκύπτει μεγάλη ποσότης φονικοῦ ἀερίου. Παρόμοια ἐργαστήσια ἰδρύθησαν ἐν Ἀμερικῇ, καὶ εἶνε βέβαιον, ὅτι καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν ὑστερεῖ εἰς τὸν φρικαλέον αὐτὸν συναγωνισμόν. Ἐπίσης ἡ Γαλλία ἔχει τὰ τρομακτικὰ τῆς μυστικὰ ὡς πρὸς τοῦτο. Ποῦ θὰ καταλήξῃ αὐτὴ ἢ ἀλλοφροσύνῃ; Πρόκειται νὰ ἐξαλειφθῆ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς Γῆς;

Ἡ Γαλλία περὶ τὸ τέλος τοῦ 1923 θὰ ἔχη 220 μοίρας ἀεροπλάνων. Ἡ Ἀγγλία ἔχει ἤδη 37. Αὐθεντικῶς ἔχει βεβαιωθῆ, ὅτι μία βόμβα ριπτομένη ἀπὸ ἀεροπλάνου καὶ ἐκρηγνυομένη εἰς τὸ πλευρὸν οἰουδήποτε κολοσσαίου θωρηκτοῦ, δύναται νὰ τὸ βυθίσῃ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν.

Μέχρι τοῦδε τὰ ἔθνη ἐδημιούργουν στρατοὺς καὶ ἐναυπήγουν στόλους ἐναντίον ἀλλήλων, διότι μόνον οἱ ἐμπόλεμοι ὑπέκειντο εἰς τὴν ἀμοιβαίαν καταστροφὴν. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῶν ἀεροπλάνων καὶ τῶν χημικῶν βομβῶν, ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπόκειται εἰς καταστροφὴν, ἢ τοῦλάχιστον ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη.

Μόνη ἐλπίς ὑποφώσκει νὰ κατανοήσῃ ὁ κόσμος τί σημαίνει ἀεροπόλεμος καὶ χημικὸς πόλεμος, διότι τότε θὰ ἐξαναστῆ κατὰ τοῦ τοιοῦτου φρικαλέου

κακού. Μεγάλη αποστροφή και μεγάλη αγανάκτησις ἐν πάσῃ χώρᾳ πρέπει νὰ δημιουργηθῆ, ὥστε νὰ παύσουν αἱ ἀπαίσιαι αὐταὶ προπαρασκευαί τῆς παγκοσμίου αὐτοκτονίας. Καθῆκον παντὸς δημοσιογράφου εἶνε νὰ ἐξηγῆ διηνεκῶς τὴ φρικτὸν πρᾶγμα θὰ εἶνε ὁ προσεχὴς πόλεμος, διὰ νὰ τὸν ἀποτροπιασθῶμεν ὅλοι.

Σεπτέμβριος 1922.

Η ΜΟΝΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ

Εἶνε κοινοτοπία νὰ τὸ λέγη τις, ἀλλ' εἶνε ἀνάγκη ἀκριβῶς τώρα νὰ υπενθυμισθῆ ὅτι ὅλαι αἱ φρικώδεις συνέπειαι τῶν πολέμων, τῶν ἀτυχιῶν καὶ τῶν παθημάτων θαρύνουν, βασανίζουν καὶ θυθίζουν εἰς τὴν ἀθλιότητα τὰς παραγωγικὰς, ἐργαζομένας τάξεις, τοὺς μισθοδούλους καὶ καὶ τοὺς συνταξιούχους καὶ τὴν κοινωνίαν ἢν αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦν, οὐδόλως δὲ τοὺς πλουσίους ἢ τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτευομένους — οὐδόλως δηλαδὴ τοὺς ἔχοντας συμφέρον νὰ διατηρῆται τὸ παρὸν κοινωνικὸν καθεστῶς ὡς ἔχει.

Καὶ ἐν ἔτι οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρχεν ἐπιχείρημα κατὰ τῆς διατηρήσεως τοῦ πλουτοκρατικοῦ καθεστῶτος θὰ ἤρκει τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι τὸ πλουτοκρατικὸν καθεστῶς ἐδοκιμάσθη πλήρως καὶ ἡ ἀνεπάρκειά του ἀπεδείχθη τρανῶς. Ἀπεδείχθη περιτρώως ὅτι οὐδόλως δικαιολογεῖται ἡ διατήρησις του. Τὸ πλουτοκρατικὸν καθεστῶς εἰς τε τὰς ἔθνικὰς καὶ τὰς διεθνεῖς ἐνεργείας τοὺς κατεδείχθη ὁ κεκηρυγμένος καὶ ἄσπινδος ἐχθρὸς τῶν ὁμάδων τοῦ Λαοῦ.

Πόσας ἄλλης μαρτυρίας ἔχει χρεῖαν διὰ νὰ τὸ μισήσῃ αὐτὸ τὸ καθεστῶς ὁ ἀγαπῶν τὰς ὁμάδας τοῦ λαοῦ;

Ὅταν γίνεται λόγος περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἐθνους δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ἡ ἀληθὴς ἐννοια

τῆς λέξεως «ἔθνος». Βεβαίως δὲν εἶνε τὸ ἔθνος οἱ ἀποτελοῦντες τὴν πλουτοκρατικὴν τάξιν καὶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ σωτηρία των. Μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ σωτηρία τῆς κοινωνίας ἣν ἀποτελοῦν αἱ ἐργαζόμεναι τάξεις, οἱ μισθόδουλοι καὶ οἱ συναξιοῦχοι διότι αὐτὰ εἶνε τὸ ἔθνος.

Εἶνε μάταιον νὰ ἀσχολοῦνται οἱ δημοσιολογοῦντες περὶ τοῦ ποῖον τῶν τμημάτων τῆς κυβερνώσης τάξεως φέρει τὴν εὐθύνην τῶν δεινῶν ἅτινα ὑφίσταται τὸ ἔθνος. Τὴν εὐθύνην ταύτην φέρει ἡ πλουτοκρατικὴ σύστασις τῆς Πολιτείας καὶ τὴν εὐθύνην ταύτην ἀναγκαιῶς θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν πλουτοκρατίαν τὸ ἔθνος. Μὴ λησμονώμεν δὲ τί πρέπει νὰ ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν ἔθνος. Αἱ Κυβερνήσεις ἅπασαι ἦσαν μέχρι τοῦδε πλουτοκρατικαί. Τὴν στιγμήν δὲ ταύτην καθ' ἣν καὶ ὡς ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων καὶ εἰδικῶς ὡς ἐκ τῆς Ἐπαναστάσεως, ἤλπιζέ τις διορισμὸν κυβερνήσεως ὀλιγώτερον πλουτοκρατικῆς, διωρίσθη ἐκ νέου κυβέρνησις πλουτοκρατικωτάτη. Δὲν ἔχει τὸ ἔθνος χρεῖαν οὔτε στρατιωτικῆς οὔτε κοινobουλευτικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν. Δικτατορικὴ τις προσωρινὴ διακυβέρνησις βεβαίως ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης. Ὁ χαρακτήρ ὅμως αὐτῆς ἀναγκαιῶς θὰ εἶνε ὄχι πλουτοκρατικὸς ἀλλὰ ὅσον ἐνεστὶν ἀντιπλουτοκρατικὸς, ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατὸν ὁ παρῶν βαθμὸς τῆς ἐργατικῆς συνειδήσεως νὰ τὴν ἐπιβάλῃ.

Ἄν ἡ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχῃ τὴν τὸλμην ὑπ' εὐθύνην τῆς νὰ προβῇ (τὴν τὸλμην δηλαδὴ νὰ ἐκτελέσῃ πράξιν τὴν ὁποῖαν θὰ ἐξετέλει ὁ ἐργατικὸς κόσμος ἐάν ἦτο ὀργανωμένος) εἰς τὸν διορι-

σμὸν μιᾶς ἀντιπλουτοκρατικῆς κυβερνήσεως, θὰ ἐγίνετο ἡ αἰτία ἀνελλάξεων αἰτίνας θὰ ὠδήγουν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους καὶ θὰ ἐπέσυρε τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐργαζομένων τάξεων τῆς οἰκουμένης. Ἡ ἐκτίμησις αὕτη εἶνε ἀπείρως πολυτιμωτέρα τοῦ ἐξουμεισμοῦ τῶν φυλλορροουσῶν «Δυνάμεων».

Τὸ πρῶτον ἔργον τῆς τῆς αὐτῆς ἀπὸ μηχανῆς ἀντιπλουτοκρατικῆς Κυβερνήσεως θὰ ἦτο νὰ ἀποκαταστήσῃ, ἀνακουφίσῃ, ἀληθινὰ περιθάψῃ καὶ ἱκανοποιήσῃ τὰς οἰκογενείας τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου. Παρὰλλήλως θὰ δεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σιταρκειαν τῆς χώρας καὶ νὰ κανονίσῃ τὰ τε ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ζητήματα συμφώνως μὲ τὰς στοιχειώδεις ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ταυτοχρόνως θὰ προελεῖαι τὴν ἐκλογὴν ΟΣΟΝ ΕΝΕΣΤΙ ΑΝΤΙ-ΠΛΟΥΤΟΚΡΑΤΙΚΗΣ Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἄλλ' ἢ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν θὰ δυνηθῇ αὐτὴ νὰ λύσῃ οὕτω τὸ παρὸν πρόβλημα. Πεπωμένως ἄρα θὰ τὸ λύσῃ ὁ ἔστω καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ὀργανούμενος ἐργατικὸς κόσμος ὁ ἀσπράτευτος καὶ ὁ ἐν στρατείᾳ. Θὰ δυνηθῶμεν νὰ σωθῶμεν ἐφ' ὅσον θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν τὰ πράγματα οἷα εἶνε καὶ ὄχι οἷα ἀγαπῶμεν νὰ τὰ βλέπωμεν. Ἐφ' ὅσον δηλαδὴ δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν ὅτι ἐξουσιαστῆς τῆς χώρας δεόν νὰ εἶνε ὄχι τὸ σμήνος τῶν παρασίτων, ἀλλὰ τὸ σύνολον τῶν παραγωγῶν, καὶ χρησίμων στοιχείων τῆς κοινωνίας.

Ἰαννουάριος 1922.

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ἡ κατάκτησις τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν προσφύγων εἶνε γεγονός προωρισμένον νὰ ἐξη ιστορικὰς συνεπειὰς διὰ τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν. Τῆς κατακτῆσεως ταύτης εἶνε δύο κύματα, ἀπὸ δύο διαφόρων ὠθησέων προερχόμενα, διότι πρὸ τοῦ μικρασιατικοῦ ὑπῆρξεν τὸ Ῥωσσικόν. Ἀμφότερα θὰ προσθέσουν εἰς τὴν κοινωνικὴν φυσιογνωμίαν μας νέα ἀνεξάλειπτα χαρακτηριστικά. Κατὰ τὰς διαστάσεις καὶ τὴν ἄμεσον σημασίαν τὸ μικρασιατικόν εἶνε πολὺ σημαντικώτερον τοῦ Ῥωσσικοῦ. Καθίσταται λοιπὸν ὄχι μόνον συμφέρον ἀνθρωπισμοῦ ἀλλὰ καὶ συμφέρον αὐτοσυντηρήσεως τὸ νὰ παράσχωμεν εἰς τοὺς πρόσφυγας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πάσας τὰς εὐκαιρίας ὅπως οἰκοδομήσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν νέαν ζωὴν τῶν ἐν μέσῳ ἡμῶν. Προδήλως πρωτίστη τοιαύτη εὐκαιρία εἶνε ἡ ἀνελλιπὴς καὶ δαψιλῆς παροχὴ εἰς αὐτοὺς τῶν ἀπαραιτήτων μέσων τῆς φυσιολογικῆς ὑπάρξεως. Ὑποτίθεται ὅτι τοῦτο γίνεται διὰ τῆς μερίμνης περὶ στεγάσεως καὶ περιθάλψεως, ἀλλὰ εἰαι ἀνεπιβεβαίωται ἀποβαίνουν ἀναιρετικά τῆς εἰκασίας ταύτης. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι συνεκεντρώθησαν ἱκανὰ ἑκατομμύρια πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ ὀλίγιστα γνωρίζομεν περὶ τῆς ἐμπράκτου χρησιμοποίησεως αὐτῶν πρὸς ὀρθοπόδησιν τῶν προσφύγων. Ἀπ' ἐναντίας ἡ περισσοτέρα μερίμνα φαίνεται νὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν παροχὴν δικαιοῦ-

ματος ψήφου εἰς τοὺς πρόσφυγας. Αὐτὴ ὅμως ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ τελευταία καὶ ὄχι ἡ πρώτη μερίμνα. Ἄλλως τε εἰς αὐτοὺς ἀπόκειται νὰ διεκδικήσουν τὸ δικαίωμα τοῦτο ὅπερ τοῖς ἀνήκει. Εἶνε δὲ ἀλάνθαστος ἡ στάσις τῶν πρὸς τοῦτο. Φαίνονται ὡς νὰ μᾶς λέγουν: «Ἡμεῖς δὲν θέλομεν ψήφους ἀλλὰ τροφήν, κατοικίαν καὶ ἐνδυμασίαν, τὰ δὲ λοιπὰ προστεθῆσεται ἡμῖν». Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶνε τὸ προσφυγικόν πρόβλημα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐξέτασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς συνεπειὰς περὶ ὧν ἀνωτέρω εἶπομεν, κυριωτέρα φρονοῦμεν θὰ εἶνε ὅτι πολὺ χρήσιμον διδάγμα θὰ δοθῆ εἰς τὰς ἰθαγενεῖς πενομένας τάξεις αἱ ὅποια πρέπει καλὰ νὰ τὸ ἐνστερνισθοῦν. Ἐχουν ὄχι ὀλιγώτερον δικαίωμα καὶ αὐταὶ νὰ ἀπαιτήσουν τροφήν, κατοικίαν καὶ ἐνδυμασίαν, διὰ νὰ ἀναλάβουν τὸν αὐτοκαθορισμὸν τῆς τύχης τῶν.

Ἰανουάριος 1923.

ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΙΣ

Πολλοί ἔμιλοῦν τώρα περὶ ἀναλογικῆς ἀντιπροσωπείας. Λέγουσιν δηλαδὴ ὅτι εἰς τὴν Βουλὴν πρέπει νὰ ἐκπροσωποῦνται αἱ μειονοψηφοῦσαι γνῶμαι ἐν τῷ Κράτει. Διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο, ἀπαιτεῖται νὰ εἴνε ὅλον τὸ Κράτος μία ἐκλογικὴ περιφέρεια. Ὁ ἐκλογεὺς θὰ ψηφίζῃ οἰονδήποτε θέλει ἐξ ὅλων τῶν ἐν τῷ Κράτει ὑποψηφίων. Εἰς τὸ Βέλγιον ἡ ψῆφος δίδεται ὄχι εἰς άτομα, ἀλλ' εἰς ἐμάδας, δηλαδὴ συνδυασμοὺς ἀτόμων καὶ ἢ τάσις εἶνε νὰ μὴ ἐκλέγονται εἰμὴ προσωπικότητες ἐθνικῆς σπουδαιότητος. Ὁ ἐκλογεὺς κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ψηφίζει ὄχι ὡς ἰδιώτης ἀλλὰ ὡς πρεσβεῶν μίαν ἀρχὴν εἴτε ὡς σοσιαλιστής, εἴτε ὡς δημοκρατικός, εἴτε ὡς ριζοσπαστικός, εἴτε ὡς συντηρητικός, εἴτε ὡς μεταρρυθμιστής κλπ. Πρόκειται λοιπὸν περὶ ἀντιπροσωπεύσεως τῶν μειονοψηφίων.

Τὶ ἔμως χρησιμεύει ἡ ἀντιπροσωπευσις τῶν μειονοψηφίων ἐν τῇ Βουλῇ ὅταν εἴνε δυνατόν διὰ συστηματικῆς ἐνεργείας νὰ διαδίδῃ τις τὰς ἰδέας του καὶ ἐπομένως νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς γνώμης κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὴν ὠθησίν τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου; Δύναται ἐν κόμμα ν' ἀποτελῇ μειονοψηφίαν καὶ ἔμως διὰ τῆς δράσεώς του νὰ ὠθῇ τὴν νομοθεσίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἀντιπροσωπεύεται

πληρέστατα ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχῃ βουλευτὰς ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐχόν ὑγιεῖς ἀρχὰς καὶ δραστηρίως διαδίδον αὐτάς, ἀναγκάζει ὅλα τὰ ἐν τῇ Βουλῇ κόμματα νὰ τὸ ἀντιπροσωπεύουν. Ἀλλὰ κόμμα μὴ ἔχον ὑγιεῖς ἀρχὰς ἢ ζωτικότητα, θὰ εἴνε ἐντελῶς ἀχρηστον ἔστω καὶ ἔχον ἀντιπροσώπους ἐν τῇ Βουλῇ.

Τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ λαὸς ψηφίζει μίαν κυβέρνησιν, ὄχι ἀπλῶς ἀντιπροσώπους του, καὶ ὅτι ἡ Βουλὴ εἶνε ζωτικὸν νομοθετικὸν ὄργανον. Ἀντιθέτως τὸ ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ Βουλὴ εἶνε μία διοικητικὴ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ. Οἱ συνήγοροι τῆς ἀναλογικῆς Ἀντιπροσωπείας ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ Βουλὴ εἶνε κάτοπτρον τῆς ἐθνικῆς γνώμης. Τοῦτο ἔμως εἶνε ἐσφαλμένος ἰσχυρισμὸς διότι ἡ Βουλὴ εἶνε τὸ ὄργανον δι' οὗ ἐφαρμόζεται ἡ θέλησις τῆς Πολιτείας. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν αἱ γνώμαι τῶν βουλευτῶν ὡς ἀτόμων, ἀλλὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ κοινὴ θέλησις τῆς πλειοψηφίας ἢ ὅποια συγκρατεῖ τὴν κυβέρνησιν. Εἶνε ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ δημοκρατισμοῦ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὑποστηρίζεται ὑπὸ πλειοψηφίας ἱκανῆς νὰ καθιστᾷ αὐτὴν ἀπολύτως ὑπεύθυνον διὰ τὰς πράξεις της, ἀλλ' ἀπαιτεῖται βραχύτης τῆς βουλευτικῆς περιόδου, καθὼς ἐπίσης καὶ συχνὴ ἀναδιarrύθμισις τῶν ἐκλογικῶν περιφερειῶν καὶ προσέτι συμπαγῆς πλειοψηφία πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ ἔθνους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξασφαλίζεται ἁρμονία μεταξὺ τῆς ἑξῶ τῆς Βουλῆς πλειοψηφίας καὶ τῆς ἐντὸς τῆς Βουλῆς τοιαύτης. Τοιαύτην ἁρμονίαν δὲν ἐγγυᾶται ἡ ἀναλογικὴ ἀντιπροσωπευσις.

Ἰανουάριος 1923,

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Σπουδαιότατα πράγματα και θεμελιώδη ήκούσαμεν εσχάτως διὰ τὸ ἀγροτικὸν πρόβλημα. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ λέγειν ἕως τὸ πράτειν ὑπάρχει μεγάλη ἀποστασις. Ἡ οὐσία τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος εἶνε ὅτι αἱ γαῖαι πρέπει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ καλλιεργούνται πρὸς ὄφελος τῶν καλλιεργούντων αὐτάς. Εἶνε λοιπὸν ἀπλουστάτη ἡ λύσις. Αἱ γαῖαι ἀνήκουν εἰς τὸ ἔθνος καὶ ἔθνος εἶνε αἱ παραγωγικαὶ τάξεις. Περὶ ἀποζημιώσεως τῶν κατεχόντων αὐτάς κυρίων οὔτε λόγος δὲν πρέπει νὰ γίνεται. Ἐχουν ἀποζημιωθῆ ἀρκετὰ μέχρι τοῦδε, τὸ μὲν ἕνεκα τῶν κερδῶν των, τὰ δὲ ἕνεκα τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν γαιῶν. Τὸ ποσὸν τὸ ὅποσον ἀντιπροσωπεύει ἡ ὑπερτίμησις εἶνε ποσὸν ἀνήκον εἰς τὸ Κράτος, ὥστε ἔχομεν μάλιστα λαμβάνειν ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτας. Αἱ γαῖαι πρέπει νὰ κηρυχθοῦν πάραυτα ἰδιοκτησία τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων ἢ τοῦ Κράτους ὑπὸ τὴν ἕρην νὰ ὀργανωθῆ ἢ καλλιέργεια αὐτῶν ἐν τῇ συμφέροντι τῶν παραγωγικῶν τάξεων. Ἄρχει ὅτι ἕως σήμερον ἐξυπηρετήθησαν τὰ συμφέροντα τῶν παρασίτων. Ἐνόσω ὁ θεσμὸς τῆς γαιοκτημοσύνης διατηρεῖται, δὲν ἐξυπηρετοῦνται εἰμὴ τὰ συμφέροντα τῶν παρασίτων.

Ἰανουάριος 1923.

Ο ΜΙΛΙΤΑΡΙΣΜΟΣ

Μὲ ὀλην τὴν καλὴν θέλησιν τὴν ὅποσαν ἡμποροῦν νὰ ἔχουν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἐπαναστατικὴν Διοίκησιν τῆς χώρας, δὲν θὰ δυνηθοῦν ποτὲ νὰ πείσουν τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους ὅτι διοικοῦν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ συγχρόνου πνεύματος. Δὲν ἀρνούμεθα τὴν καλὴν των θέλησιν, ἀλλ' ἀρνούμεθα τὴν ὀρθότητα τῆς παρατάσεως τοῦ δημιουργηθέντος ἀντιδημοκρατικοῦ καθεστώτος. Τὸ ἔργον τῆς Ἐπαναστάσεως θάπτον ἢ βράδιον πρέπει νὰ τερματισθῆ καὶ νὰ κατατεθῆ ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους. Θὰ τὸ κρίνη ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ καὶ θὰ τὸ κρίνη ἡ ἱστορία καὶ ἡ κρίσις θὰ εἶνε βεβαίως ἀκριβοδικαία. Ἄν αἱ ἀπόψεις τοῦ ἀνθρωπισμοῦ λησμονοῦνται δὲν δύνανται νὰ λησμονοῦνται ἀνευ συνειπῶν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ χρωματίσασα ὀλην τὴν ἐπαναστατικὴν δρᾶσιν ἀντίληψις ἢ το στρατιωτικὴ καὶ δέον ὁ στρατιωτικὸς χαρακτήρ τῆς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν. Ἄλλ' ἴσα ἴσα διὰ τοῦτο καὶ πρέπει νὰ λάθωμεν τὰ κατάλληλα μέτρα ὅπως κλείσῃ πλέον ἡ ἡμιαγρία περιόδος τῶν στρατιωτικῶν ἐπαναστάσεων. Ἀπὸ τοῦ 1910 ἡ χώρα ἀναστατόνεται περιοδικῶς ἕνεκα ἐνὸς ἢ ἄλλου στρατιωτικοῦ κινήματος ἐγειρομένου ἐν ὀνόματι εὐγενῶν προσχημάτων. Περιοδικῶς μᾶς διδεται νὰ ἐνοήσωμεν ὅτι ἡ νωχέλειά μας, ἡ χαλῶσις μας ἀφαιρεῖ ἀφ' ἡμῶν τὴν δύναμιν τῆς δράσεως, καὶ γίνεται χρεῖα νὰ

δράση τὸ στρατιωτικὸν στοιχεῖον διὰ νὰ ἐξοβελισθοῦν τὰ ἀφόρητα κακὰ ἄτινα μᾶς μαστίζουσι. Ἐπαινοῦσθε τὸν ἀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ στρατιωτικοῦ στοιχείου. Ἄλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι πολλὰκις ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἀποδαίνη τὸ φάρμακον χειρότερον τῆς νόσου. Εἴμεθα τῆς γνώμης ὅτι τὸ φάρμακον τοῦ στρατιωτικισμοῦ ἀπειλεῖ τὴν ἐθνικὴν μας ὑπαρξιν διὰ δεινῶν μεγαλειτέρων ἀπὸ τὰ προκύψαντα ἐκ τῆς μαστιζούσης τὸ ἔθνος νόσου, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην νὰ σκεφθῶμεν σοβαρῶς ὅπως προλάβωμεν τὴν ρίζωσιν τοῦ φοβεροῦ δεινοῦ ὅπερ λέγεται στρατιωτικισμός. Οὐδεμίαν κοινωνίαν δύναται νὰ εἶνε ὑγιὴς καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν προορισμὸν τῆς ἐάν τὴν ὑπομονεῦν ὁ σάραξ τοῦ στρατιωτικισμοῦ. Αἱ κοινωνίαι ἀκμάζουσι μόνον ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς ἀδυσμενέτου παραγωγικότητος καὶ τῆς βιομηχανικῆς εἰρήνης, ζωογονούμεναι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς διεθνούς ἀλληλεγγύης. Δὲν πρέπει ν' ἀφήσωμεν νὰ ριζώσῃ ἡ παρατηρουμένη τάσις τοῦ στρατιωτικισμοῦ ἢ ὅποια ἀφεύκτως θὰ κατεδίκαζεν εἰς μαρasmus τὰς ἐγγυήσεις τῆς κοινωνικῆς προόδου.

Ἰανουάριος 1923.

ΤΟ ΦΡΟΝΗΜΑ ΜΟΥ

Ἄνεκαθεν ἐκηρύχθην κατὰ τῶν πολιτευομένων, δηλαδὴ κατὰ τοῦ πλουτοκρατικοῦ καθεστώτος. Οἱ πολιτευόμενοι παντὸς Κόμματος ἐνεθάρρουν πάντοτε τὸν παρασιτισμὸν καὶ ἀπεθάρρουν τὴν παραγωγικὴν δρασίαν. Εἰς αὐτοὺς ἀποδίδω τὰς δεινὰς συμφορὰς αἱ ὅποιαι μετὸς τὴν ὀξυτήτα ἐπέσκηψαν. Πταίει ἀφ' ἐνὸς ἡ χαμηλὴ τῶν κυβερνούντων ἠθικὴ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ὑποδουλώσις των εἰς τὸ μόνιμον πλουτοκρατικὸν καθεστῶς. Τὸ φρόνημά μου ἐν τῇ παρούσῃ ἀμηχανίᾳ τοῦ ἔθνους συμπύπτει μετὰ τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ βαρυνθέντος τοὺς πολιτευομένους οἱ ὅποιοι τὸν ἐκμεταλλεύονται καὶ θέλοντες νὰ χειραφετηθῇ ἀπὸ τὰ Κόμματα.

Ἡ εὐκαιρία τῆς χειραφετήσεως δίδεται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἐπαναστάσεως ἢ ὅποια ἐν ἀρχῇ ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ. Αὐτὴ εἶνε καὶ ἰδική μου σημαία, ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ. Εἶμαι Ἐπαναστατικῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ πεποιθήσεως. Ὁ ἐπαναστατισμὸς εἶνε ἀπλούστατα τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ ποθοῦντος νὰ μετατραποῦν τὰ κακῶς κείμενα εἰς καλῶς κείμενα καὶ εἶνε ὁ πόθος οὗτος ἐθνικὴ εὐεργεσία. Ἐπαναστάτης εἶνε πᾶς ὁ μὴ ἀνεχόμενος τὸ χάος, τὴν ἀναρχίαν, τὴν τυραννίαν τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἐκμεταλ-

λευσιν, ἀλλ' ἐπιζητῶν ἀναδημιουργίαν, ἐλευθερίαν, τάξιν καὶ δικαιοσύνην.

Κατὰ συνέπειαν παθῶ τὴν ὕλικήν καὶ ἠθικὴν ἀνύψωσιν τῶν Ἑργατικῶν τάξεων διότι αὐταὶ μόναι ἀποτελοῦν τὸ ἔθνος καὶ ἀτενίζω εἰς τὴν ριζικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Πολιτείας καὶ κοινωνίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ νόε, ἧτοι τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τοῦ δικαίου. Διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν ταύτην ἀπαιτοῦνται χρηματικὰ μέσα. Ἐχω πεποίθησιν ὅτι ἐν πρώτοις πρέπει νὰ φορολογηθῶν οἱ πλούσιοι καὶ αἱ ὑπερτιμώμεναι γαίαι διὰ τὴν ἀνοικοδομητικὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας τοῦ πτωχοῦ κόσμου ὑπαλλήλων, συνταξιούχων, ἐργατῶν, ἀγροτῶν, χηρῶν, ὀρφανῶν καὶ προσφύγων. Πλούσιοι ὑπεκφεύγοντες τὴν διὰ τὰς χρείας ταύτας φορολογίαν, εἰς τὰς σημερινὰς μάλιστα περιστάσεις τοῦ γένους, εἶνε αὐτόχρημα ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος. Διότι, ἂν εἶνε τι τὸ ὁποῖον νὰ σύρη κοινωνίαν καὶ ἔθνος εἰς τὸ βάραθρον εἶνε ὁ βίος ὃν διάγουν αἱ πενόμεναι τάξεις. Οἱ πλούσιοι εἶνε ἡ μόνη πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἶνε δυνατόν νὰ προκύψουν τὰ ἐπειγόντως ἀναγκαζιούντα χρήματα. Ἄλλως τε τὰ χρήματα τῶν πλουσίων προέρχονται πράγματι ἀπὸ τὴν παραγωγικὴν δρᾶσιν τῶν πενομένων τάξεων.

Θεωρῶ τὸ σύνολον τῶν παραγωγικῶν τάξεων τὸν μόνον ἐξουσιαστὴν τῆς Χώρας. Αὐτὸ εἶνε θεμελιώδης ἀλήθεια. Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἐπιβάλλεται ἀγῶν ὑπὲρ ριζικῆς τροποποιήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὴν γεωργίαν, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν δικαιοσύνην, τὸν στρατόν, τὸ ἐκλογικὸν καὶ τὸ ἀντιπροσωπευτικὸν σύστημα, καὶ τὴν κοινοτικὴν διοίκησιν. Ἡ διεξα-

γαγὴ τοῦ ἀγῶνος τοῦτου ἀποτελεῖ τὴν Ἑργατικὴν Ἰδέαν ἧς ὑπῆρξα σημιοφόρος ἀπὸ τεσσαρακονταετίας καὶ ἡ διὰ παντὸς τρόπου παραγωγὴ αὐτῆς εἶνε ζωτικὸν ἔθνικὸν συμφέρον ἀνεξαρτήτως μορφῆς πολιτεύματος, ἢ κοινωνιολογικῆς θεωρίας.

Ἐπειδὴ θεωρῶ ὅλους τοὺς πολιτευομένους ἐνόχους διὰ τὴν γενικὴν κακοδαιμονίαν καὶ τὰς ἐθνικὰς συμφορὰς προτιμῶ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀνθρωπιστοῦ, ἀτενίζοντος εἰς τὴν θεμελιώσιν τῆς Συνεργατικῆς Συμπολιτείας καὶ ἀπορρίπτω ὀλοφύχως τὰς μεθόδους τοῦ μίσους, αἵτινες ἐχαρακτήρισαν τόσον τοὺς ἀδιαιφωτιστοὺς σοσιαλιστὰς ὅσον καὶ τοὺς πλουτοκρατικοὺς πολιτευομένους.

Ὡς ἀρίστην ἐξωτερικὴν πολιτικὴν κρίνω τὴν πολιτικὴν τῆς φιλίας μὲ ὅλους τοὺς λαοὺς, συμμιδωζομένην μὲ τὴν ἐφικτὴν ἐθνικὴν αὐτοβουλίαν, λογίζω δὲ ἐθνικὸν συμφέρον τὴν διὰ παντὸς τρόπου παγίωσιν διεθνοῦς εἰρήνης καὶ εὐκρινεοῦς συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν βαλκανικῶν λαῶν.

Ἡ ἐργατικὴ Ἰδέα εἶνε ἀνεξάρτητος τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ. Ἡ ἀνθρωπότης εἰσέρχεται εἰς νέους ὀρίζοντας δημοκρατισμοῦ ὑπερτέρους καὶ θεμελιωδῶς διαφέροντας τῶν μέχρι τοῦδε. Ἡ Ἐξέλιξις μᾶς προδιβάξει ὀλοὸν εἰς ἀνώτερον βαθμὸν πολιτειακῆς συνθέσεως ἐγγυώμενον ὄχι μόνον πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ οικονομικὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου. Ἐντεῦθεν ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ μόνη λεωφόρος ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀνθρώπιν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους εἶνε ἡ εἰρηνικὴ μέν, ἀλλ' ἀρδην μεταμόρφωσις τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν θεσμῶν. Δὲν δύναται ἡ

Ἑλλάς νὰ μείνῃ εἰς τὴν ὀπισθοπορείαν τοῦ πλουτοκρατικοῦ δημοκρατισμοῦ.

Γνωρίζω ὅτι αἱ ἀντιλήψεις αὗται εἶνε ἀντιλήψεις πολλῶν σκεπτομένων καὶ ἀναγνωριζόντων τὴν σημασίαν τὴν ὅποیان ἔχει διὰ τὸ ἀνθρώπινον μέλλον ὁ ἀγὼν τῆς Ἑργατικῆς ἀνυψώσεως. Εἰς αὐτοὺς ἀπευθύνω μίαν ἔκκλησιν: Αἱ μάζαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ποθοῦν τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας. Οἱ σκεπτόμενοι υπέχουν ταύτην τὴν εὐθύνην — ν' ἀνταποκριθεῖν πρὸς τὸν πόθον τῶν μαζῶν καὶ διεξηγήσουν συστηματικῶς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ τὰς ἄνω ἀντιλήψεις. Αὐτὸ θὰ εἶνε ἡ ἀποτελεσματικωτέρα ἐμφάνισις τοῦ Ἑργατικοῦ Κινήματος ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὰς ἐκλογάς.

Σεπτέμβριος 1922.

ΤΕΛΟΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ

Κ 9 Πλατῶνος 79
1127 ἡ

ΑΙ ΝΕΑΙ
ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ

Τ

320.01
ΔΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ 1

1924